

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta sekä konkurssisäännön muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetun lain mukaan konkurssipesien hallinnon valvontaa varten tulisi oikeusministeriön yhteyteen erityisviranomainen, konkurssiasiamies. Konkurssiasiamiehen tehtävänä olisi seurata konkurssipesien toimintaa sekä aloittein, neuvoin ja ohjein edistää sekä kehittää hyvää pesänhoitotapaa. Konkurssiasiamiehen tulisi valvoa, että konkurssipesiä hoidetaan lain ja hyvän pesänhoitotavan mukaisesti ja että pesänhoitajat asianmukaisesti hoitavat tehtävänsä, sekä ryhtyä tarpeellisiin toimiin tietoonsa saamien laiminlyöntien ja väärinkäytösten sekä oikaisua vaativien seikkojen vuoksi.

Konkurssiasiamiehen tulisi tarpeelliseksi katsomassaan laajuudessa seurata myös yritys-saneerausmenettelyjen toimeenpanoa sekä valvoa, että selvittäjät asianmukaisesti hoitavat tehtävänsä.

Konkurssiasiamiehellä olisi laaja tiedonsaantioikeus. Hänellä olisi myös oikeus päästä konkurssipesän hallinnassa oleviin tiloihin sekä tarkastaa pesän kassavarat ja pesän hallinnassa oleva omaisuus. Konkurssiasiamiehen määräyksestä voitaisiin suorittaa velallisen tai konkurssipesän hallinnon, tilien ja toiminnan erityistarkastus. Tällainen erityistarkastus voitaisiin toimittaa, vaikka konkurssi on rauennut varojen puuttumisen vuoksi.

Konkurssiasiamiehellä olisi myös oikeus tuomioistuimessa vaatia pesänhoitajan tai selvittäjän velvoittamista sakon uhalla täyttämään velvollisuutensa, pesänhoitajan tai selvittäjän vapauttamista tehtävästään ja pesänhoitajalle tai selvittäjälle määrätyn palkkion alentamista, jos pesänhoitaja tai selvittäjä on laiminlyönyt tehtäviään tai siihen on muu laissa mainittu peruste.

Konkurssiasiamiehellä olisi toimisto, jossa voi olla valtion talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös konkurssisääntöön. Väliaikaisen pesänhoitajan kelpoisuusehdot ja esteellisyys määriteltäisiin laissa. Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden rahoitusmuuttoa helpotettaisiin.

Uudistus ei lisää valtion menoja. Henkilöstöjärjestelyt toteutetaan valtionhallinnon sisäisin henkilöstösiirroin.

Esitys liittyy vuoden 1995 valtion talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Tarkoitus on, että ehdotetut lait tulisivat voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1995.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	5.2. Omaisuuden rahaksimuutto	9
YLEISPERUSTELUT	3	6. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	10
1. Nykyinen tilanne	3	7. Esityksen taloudelliset vaikutukset	11
1.1. Konkurssipesän hallinto	3	8. Asian valmistelu	11
1.2. Tietoja konkurseista	4	YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT	11
1.3. Konkursseihin kohdistuva julkinen valvonta	4	1. Lakiehdotusten perustelut	11
1.4. Asianajajiin pesänhoitajina kohdistuva valvonta	5	1.1. Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta	11
1.5. Konkurssipesien hallinnon valvonnasta eräissä maissa	6	1.2. Laki konkurssisäännön muuttamisesta ...	18
1.6. Konkurssioikeuden kehittämiskomitean ehdotus	6	2. Tarkemmat säännökset	22
2. Julkisen valvontajärjestelmän tarpeellisuus	6	3. Voimaantulo	22
3. Konkurssiasiamies	7	LAKITEKSTIT	23
4. Saneerausmenettelyihin liittyvä valvonta	8	1. Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta ...	23
4.1. Saneerausmenettelystä	8	2. Laki konkurssisäännön muuttamisesta	26
4.2. Selvittäjien toiminnan valvonta	9	LIITTEET	29
5. Konkurssisäännön muutosehdotukset	9	Rinnakkaistekstit	29
5.1. Väliaikainen pesänhoitaja	9		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Konkurssipesän hallinto

Konkurssissa maksukyvyttömän velallisen omaisuus muutetaan rahaksi ja näin kertyneet varat jaetaan velkojen kesken maksunsaanti-järjestyksen mukaisesti. Määräysvalta velallisen ulosmittauskelpoiseen omaisuuteen siirtyy konkurssin alkaessa velalliselta konkurssihallinnolle, jota edustaa yksi tai useampi pesänhoitaja.

Ylintä päätäntävaltaa konkurssihallinnossa käyttävät velkojat. Velkojat päättävät kaikista konkurssipesän hallintoa ja selvitystä koskevista asioista siltä osin kuin heidän päätäntävaltaansa ei ole lailla erikseen rajoitettu. Velkojat valitsevat uskotun miehen sekä päättävät liiketoiminnan jatkamisesta ja pesän omaisuuden rahaksimuutosta. Velkojat hyväksyvät myös lopputilityksen ja jakoehdotuksen sekä päättävät pesänhoitajan palkkiosta. Velkojat voivat antaa uskotulle miehelle ja toimitsijamiehelle ohjeita, joita heidän tulee hallinnossa noudattaa (konkurssisääntö, KS, 51 ja 64 §). Velkojilla on oikeus saada uskotulta mieheltä ja toimitsijamieheltä konkurssipesää koskevia tietoja (61 ja 67 §).

Velkojat käyttävät päätäntävaltaansa velkojainkokouksessa, joita pidetään ainakin kaksi, mutta asioiden vaatiessa useampiakin. Velkojainkokouksessa velkojat äänestävät saatavansa määrän mukaan. Valvontapäivän jälkeen äänioikeus on vain saatavansa valvoneilla velkojilla.

Konkurssin alkaessa tuomioistuin määrää väliaikaisen pesänhoitajan, jonka toimikausi kestää velkojainkuulusteluun asti eli yleensä enintään kuukauden. Väliaikaisen pesänhoitajan tehtävänä on ottaa pesä haltuunsa, laatia pesäluettelo, irtisanoa konkurssipesälle tarpeetomat sopimukset sekä huolehtia muista välttämättömistä toimenpiteistä.

Velkojainkuulustelussa tuomioistuin määrää velkojen esityksestä yhden tai useamman uskotun miehen. Jos tuomioistuin katsoo, että velkojen valitsema uskottu mies on siihen toimeen kykenemätön tai muutoin sopimaton taikka jos velkojen etu tai muut painavat syyt sitä vaativat, tuomioistuimen on valitun sijasta määrättävä toinen henkilö toimimaan uskotun miehenä (KS 51 ja 52 §).

Aikaisemman lain mukaan uskotun miehen

toimikausi kesti valvontapäivään (paikalletulopäivään) asti, jolloin tuomioistuin määräsi velkojen esityksestä toimitsijamiehen. Joulukuun alusta 1993 voimaan tulleen lainmuutoksen mukaan uskottu mies jatkaa suoraan valvonalle varatun määröpäivän jälkeen ilman eri määräystä toimitsijamiehenä (62 §, 1027/93).

Uskotun miehen ja toimitsijamiehen tehtävänä on huolehtia pesän selvittämisestä, omaisuuden rahaksimuutosta ja varojen jakamisesta velkojille. Uskottu mies ja toimitsijamies edustavat konkurssipesää sekä käyttävät puhevaltaa sen puolesta. Joulukuun alusta 1993 voimaan tulleella lailla pesänhoitajalle tuli uusia tehtäviä, jotka liittyvät konkurssissa valvottujen saatavien selvittämiseen. Pesänhoitajalle on säädetty viime vuosina eräitä muitakin tehtäviä muun muassa palkkaturvalainsäädännössä ja liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/85).

Uskotun miehen ja toimitsijamiehen on hoidettava korvausvelvollisuuden uhalla pesän omaisuutta ja oikeuksia niin kuin huolellinen mies hoitaa omaansa (70 §). Jos uskottu mies tai toimitsijamies on vastahakoinen tai huolimaton tai ei anna velkojille niiden pyytämiä tietoja, tuomioistuin voi velvoittaa hänet määräjassa täyttämään tehtävänsä. Jos uskottu mies tai toimitsijamies ei ota tästä ojentuaksensa, tuomioistuimen on vapautettava hänet tehtävästään ja asetettava uusi uskottu mies tai toimitsijamies (61 ja 68 §).

Jos konkurssipesän laajuus ja laatu tekevät sen tarpeelliseksi, tuomioistuin voi määrätä myös yhden tai useamman tässä tehtävässä kokeneen henkilön valvomaan uskottujen miesten ja toimitsijamiesten hallintoa (52 § 2 ja 62 §). Viime vuosina tällainen valvoja on määrätty muutamassa suuremman yrityksen konkurssissa. Muutoin valvojan käyttö on ollut harvinaista.

Velkojat voivat valita yhden tai useamman asiamiehen, jolle uskotun miehen tulee määräjain tehdä tili (KS 64 §). Mahdollisuutta asiamiehen määräämiseen ei tiettävästi ole käytetty.

Velkojen kiinnostus osallistua konkurssipesän hallintoon määräytyy olennaisesti sen taloudellisen tuloksen mukaan, mikä velkojalle on odotettavissa konkurssista. Ennen vuoden 1993 alusta voimaan tullutta etuoikeusjärjestelmän uudistamista jako-osuutta konkurssissa

riitti käytännössä vain työpalkkasaataville, työeläkesaataville, ennakonpidätysmaksuille ja sosiaaliturvamaksuille sekä yritys kiinnityssaataville. Etuoikeudettomille saataville kertyi jakosuutta vain hyvin harvoissa konkurssissa. Etuoikeudettomilla velkojilla ei siten ollut hyötyä osallistumisesta pesänhoitajien valintaan tai velkojainkokouksiin, koska mitään kertymää konkurssista ei ollut odotettavissa. Velkojen puhevaltaa käyttivätkin lähinnä edellä mainittujen etuoikeutettujen saatavien haltijat, palkaturvaviranomaiset, lääninverovirastot, työeläkelaitokset sekä luottolaitokset yritys kiinnityssaatavien ja TEL-lainaan perustuvien taakasaatavien haltijoina.

Vuoden 1993 alusta voimaan tulleella velkojen maksusaantijärjestyksestä annetulla lailla (1578/92) etuoikeuksia vähennettiin merkittävästi ja siten velkojen tasa-arvoa lisättiin. Etuoikeutettuja saatavia ovat eräin poikkeuksin vain panttisaatavat ja yritys kiinnityssaatavat. Työpalkkasaatavilla on kuitenkin etuoikeus siirtymäkauden ajan eli vielä vuonna 1994 alkavissa konkurssissa. Sen jälkeen alkavissa konkurssissa konkurssipesän varat jaetaan siten, että yritys kiinnitysvelkojille jaetaan konkurssipesän kiinnityksenalaisen omaisuuden arvosta 50 prosenttia ja muille, etuoikeudettomille velkojille jaetaan 50 prosenttia yhtäläisesti saatavien suuruuden mukaisessa suhteessa.

Etuoikeusjärjestelmän uudistus vaikuttaa merkittävästi konkurssin realisointituloksen jakautumiseen eri velkojaryhmien kesken ja siten myös siihen, mikä intressi velkojilla on osallistua konkurssipesän hallintoon. Etuoikeutensa menettäneiden velkojaryhmien kiinnostus konkurssia kohtaan vähenee jako-osuuksien pienentyessä. Etuoikeudettomat velkojaryhmät saavat uuden järjestelmän mukaan konkurssista jako-osuutta, mutta jako-osuudet voivat jäädä markkamääriltään pieniksi, kun realisointitulo jaetaan useiden velkojen kesken.

1.2. Tietoja konkurssista

Konkurssihakemusten määrä on 1980 alusta lähtien noussut lähes joka vuosi. Nousu on ollut erityisen huomattava 1990-luvulla. Vuonna 1991 hakemuksia tehtiin lähes 3 600 ja vuonna 1992 yli 7 300 eli noin viisi kertaa enemmän kuin 10 vuotta aikaisemmin. Konkurssihakemusten määrä on nyt laskemassa; hakemuksia tehtiin 1993 yli 6 760, ja tänä

vuonna hakemusten määrä on arviolta 5 500—6 000.

Konkurssihakemuksista osa peruutetaan tai jää sillensä (viime vuosina noin 15—25 %). Konkurssista raukeaa varojen vähäisyyden vuoksi noin kolmannes konkurssihakemusten määrästä. Näin ollen täydelliseen, tuomioon päättyvään konkurssimenettelyyn johtaa noin 45—55 prosenttia konkurssihakemuksista.

Konkurssiin on laman aikana sitoutunut yhä suurempia taloudellisia arvoja. Vuonna 1993 tuomioon päättyneissä konkurssissa varoja oli tilastokeskuksen tilastojen mukaan yli 16 miljardia markkaa ja velkoja lähes 28 miljardia markkaa. Varojen ja velkojen määrä on yli kaksinkertaistunut vuodesta 1991.

Oikeusministeriössä on laadittu selvitys, joka koskee 150:tä vuoden 1993 ja 1994 aikana päättynyttä konkurssia. Tämän selvityksen mukaan konkurssipesän selvittäminen konkurssin alkamisesta loppukokoukseen kesti keskimäärin hieman alle kolme vuotta. Enemmän kuin neljä vuotta konkurssi kesti noin 10 prosentissa tapauksia. Väliaikaisia pesänhoitajia ja uskotuja miehiä oli valtaosassa tapauksia vain yksi (n. 97 % ja 90 %). Väliaikainen pesänhoitaja määrättiin uskotuksi mieheksi noin 75 %:ssa tapauksia. Väliaikaiset pesänhoitajat ja uskotut miehet olivat yleensä asianajajia tai asianajotoimiston palveluksessa olevia lakimiehiä. Muita lakimiehiä oli pesänhoitajina vain muutamassa konkurssissa. Konkurssipesän realisoitun varallisuuden arvo panttina oleva omaisuus poisluettuna oli 45 %:ssa tapauksia alle 150 000 markkaa ja 65 %:ssa tapauksia alle 300 000 markkaa. Noin 10 %:ssa tapauksia omaisuuden arvo ylitti 1 miljoonaa markkaa.

Pesänhoitajille konkurssissa maksettujen kaikkien palkkioiden keskimäärä oli hieman yli 100 000 markkaa. Noin 45 %:ssa tapauksia palkkio oli alle 50 000 markkaa. Pesänhoitajien kokonaispalkkiot olivat hieman yli puolessa tapauksia enintään 30 prosenttia pesän varallisuudesta. Noin 80 %:ssa tapauksia kokonaispalkkio oli enintään 50 % pesän varallisuudesta.

Ennakon- tai verotarkastus tehtiin vajaa viidenneksessä tapauksista. Erikoistilintarkastus tehtiin alle kolmanneksessä tapauksia.

1.3. Konkurssiin kohdistuva julkinen valvonta

Tuomioistuin päättää konkurssiin asettami-

sesta, asettaa pesänhallinnon sekä ratkaisee sen, mille konkurssissa valvotuille saataville voidaan jako-osuutta maksaa. Säännönmukainen konkurssimenettely tuomioistuimessa päättyy konkurssituomioon. Sen jälkeenkin velkojainkokouksen tekemää päätöstä voidaan hakemuksesta moittia tuomioistuimessa. Tuomioistuimen tehtävänä ei ole oma-aloitteisesti valvoa konkurssihallinnon toimintaa tai konkurssipesän selvittelyn etenemistä. Tuomioistuimen tehtäviä ei ole myöskään tarkoitus kehittää tähän suuntaan.

Syyttäjän toiminta konkurssin yhteydessä rajoittuu lähinnä tietojen hankkimiseen siitä, onko aihetta ryhtyä esitutkintaan velallisen rikosta tai liiketoimintakieltoon määräämistä koskevassa asiassa. Tätä varten syyttäjällä on lain mukaan konkurssiasian tuomioistuinkäsittelyssä läsnäolo- ja puheoikeus sekä oikeus tutustua välittömästi oikeudenkäyntiaineistoon. Pesänhallintoon kohdistuvia valvontatehtäviä ei syyttäjillä ole.

Verohallinnolla ja palkkaturvaviranomaisella on konkurssissa merkittävä asema. Nämä viranomaiset ovat lähes säännönmukaisesti velkojana konkurssissa ja niiden saatavilla on ollut hyvä etuoikeusasema. Verohallinnon puhevaltaa konkurssissa käyttävät lääninverovirastot ja palkkaturvaviranomaisen puhevaltaa työvoimapiirien toimistot tai työministeriö.

Verohallinto ja palkkaturvaviranomainen ovat osallistuneet konkurssipesien hallintoon aktiivisesti. Niillä ei kuitenkaan ole velkojina erityisasemaa konkurssissa. Verohallinto ja palkkaturvaviranomaiset ovat pyrkineet huolehtimaan saatavilleen tulevasta kertymästä, mutta samalla osaltaan myös siitä, että velkojia kohdellaan lain mukaisesti ja että mahdolliset laiminlyönnit ja vastuukysymykset selvitetään. Nämä viranomaiset ovat muun muassa olleet päättämässä velkojainkokouksissa takaisin-saantikanteiden nostamisesta ja rikosilmoitusten tekemisestä. Ne ovat saattaneet myös itse nostaa takaisin-saantikanteita tai vastata konkurssikustannuksista, jotta konkurssiin liittyvät epäselvyydet voitaisiin tutkia.

Verohallinto voi konkurssinkin yhteydessä toimittaa konkurssia edeltävään aikaan kohdistuvia verotarkastuksia. Niissä selvitetään mahdollinen piilevä verovelka ja mahdolliset tilitys- ja muut laiminlyönnit, jotka saattavat johtaa maksuunpanoihin tai rikosilmoitusten tekemiseen. Konkurssipesään voidaan kohdistaa verotarkastus sen selvittämiseksi, onko tämä itse

toiminnastaan verovelvollinen, mutta muuten konkurssihallinnon toiminta ei kuulu verotarkastuksen piiriin. Konkurssin yhteydessä toimitettavien verotarkastusten osuus on jatkuvasti vähentynyt. Verohallinnon virkamiehet suorittavat jossakin määrin myös konkurssivelallisen toimintaan ja tileihin kohdistuvia erikoistilintarkastuksia.

Verohallinnon kiinnostus konkurseja kohtaan on 80-luvulta lähtien pienentynyt, kun kertymät ovat jääneet vähäisiksi ja painopiste on siirtynyt muiden, tehokkaampien perintäkeinojen kehittämiseen. Kun verojen etuoikeus poistui vuoden 1992 jälkeen alkaneissa konkurssissa, verottajan intressi konkurssia kohtaan on entistä vähäisempi. Palkkasaatavien etuoikeus lakkaa vuoden 1994 jälkeen alkavissa konkurssissa, ja on oletettavaa, ettei työvoimahallintokaan samalla tavoin enää panosta konkurssipesien seurantaan, kun kertymä konkurssista pienenee.

1.4. Asianajajiin pesänhoitajina kohdistuva valvonta

Pesänhoitajista valtaosa on asianajajia tai asianajotoimiston palveluksessa olevia lakimiehiä. Asianajajien toimintaa pesänhoitajina valvotaan samalla tavoin kuin asianajajien toimintaa yleensäkin. Asianajajista annetun lain (496/58) 6 §:n 1 momentin mukaan Suomen Asianajajaliiton hallituksen on valvottava, että asianajajat esiintyessään tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona sekä muussakin toiminnassaan täyttävät velvollisuutensa. Oikeuskanslerilla on oikeus vaatia Suomen Asianajajaliiton hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin asianajajaa vastaan, jos hän katsoo, että asianajaja laiminlyö velvollisuutensa tai ettei hänellä ole oikeutta olla asianajajana. Asianajaja voidaan laissa säädetyin perustein kurinpitotoimin erottaa liittonsa jäsenyydestä taikka hänelle voidaan antaa huomautus tai varoitus. Kurinpitotoimesta päättää Suomen Asianajajaliiton kurinpitolautakunta. Erottamista koskevissa asioissa kurinpitolautakunnan päätös on saatettava liiton hallituksen vahvistettavaksi.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on muutamassa tapauksessa asianajajalle määrätty kurinpitoseuraamus, joka liittyy hänen toimintaansa pesänhoitajana.

1.5. Konkurssipesien hallinnon valvonnasta eräissä maissa

Ruotsissa konkurssveja on vuodesta 1980 lähtien valvonut erityinen viranomainen, tillsynmyndighet. Erityisen valvontajärjestelmän perustamiseen on vaikuttanut se, että Ruotsin konkurssilain mukaan pesänhoitajat päättävät konkurssihallintoa koskevista asioista. Velkojilla on ainoastaan oikeus lausua käsityksensä tärkeimmistä pesänhoitoon liittyvistä kysymyksistä. Valvontaviranomaisena toimii 21 kruununvoudinvirastoa (kronofogdemyndighet). Kruununvoudinvirastossa valvontatoimintaa johtaa tähän tehtävään erikoistunut kruununvouti.

Valvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa, että konkurssihallintoa hoidetaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja lain mukaisesti, ettei konkurssimenettelyä tarpeettomasti viivytetä ja että pesänhoitajat ovat tehtäväänsä kykeneviä ja esteettömiä. Valvontaviranomaisen tehtävänä on seurata myös sitä, että pesänhoitajat ryhtyvät tarpeellisiin tutkimuksiin rikosten, takaisinsaantiperusteiden tai liiketoimintakiellon määrittämiseen johtavien seikkojen selvittämiseksi. Valvonta käsittää pesänhoidon laatimien selvitysten, erityisesti puolivuotiskertomusten ja lopputilitysten tarkastamisen. Tärkeissä pesänhoitoon liittyvissä kysymyksissä pesänhoitajien on kuultava valvontaviranomaista. Valvontaviranomainen antaa myös pesänhoitajien palkkivaatimuksista lausuntoja tuomioistuimelle.

Valvontaviranomaisilla on oikeus saada konkurssihallinnolta pyytämiään tietoja sekä oikeus toimittaa tarkastuksia.

Norjassa ja Tanskassa konkurssihallinnon valvonnasta huolehtivat tuomioistuimet, joilla muutenkin on merkittävä asema konkurssiasian käsittelyssä. Valvonta on ensisijaisesti laillisuusvalvontaa. Valvontaan kuuluu muun muassa pesänhallinnon tilinpidon ja erilaisten pesänhallinnon laatimien kertomusten tarkastus.

Englannissa kauppa- ja teollisuusministeriö ja sen yhteydessä toimiva yksikkö (Insolvency Service) hallinnoi ja valvoo konkurssimenettelyä. Yhdysvalloissa julkinen valvontatehtävä on uskottu oikeusministeriön nimeämille virkamiehille (U.S. Trustees), joilla on laajat valtuudet joko itse osallistua tai puuttua konkurssihallinnon toimintaan. Esimerkiksi Saksan liittotasavallassa valvontatehtävä on uskottu Norjan ja Tanskan tavoin tuomioistuimille.

1.6. Konkurssioikeuden kehittämiskomitean ehdotus

Konkurssioikeuden kehittämiskomitea ehdotti, että konkurssihallinnon valvonta uskotaan konkurssihallinnon ulkopuolisille julkisille viranomaisille (konkurssioikeuden kehittämiskomitean mietintö 1978:37). Tämän katsottiin olevan sopusoinnussa konkurssien kasvavan julkisen intressin vuoksi. Komitean käsityksen mukaan konkurssi muodostaa periaatteessa osan yhteiskunnalle kuuluvasta täytäntöönpanovallasta. Julkisen viranomaisen harjoittama valvonta lisää ja korostaa samalla pesänhoitajien riippumattomuutta velkojista. Komitea päätyi ehdottamaan, että julkinen valvonta uskottaisiin ainakin väliaikaisesti lääninhallituksille. Myöhemmin ulosottohallinnon uudistustyön yhteydessä viranomaiskysymys voitaisiin ottaa uudelleen harkittavaksi. Lääninhallitusten harjoittama valvonta olisi lähinnä laillisuusvalvontaa ja se kohdistuisi pääasiassa pesänhoitajien toimintaan. Valvontaviranomaisella tuli olla tehtävään riittävät valtuudet.

2. Julkisen valvontajärjestelmän tarpeellisuus

Konkurssieihin liittyy huomattavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia intressejä. Sillä, miten konkurssipesiä hoidetaan ja miten varat realisoidaan, on merkitystä paitsi velkojien ja velallisten kannalta, myös talouselämälle yleensä. Esimerkiksi konkurssipesän hoidon pitkittäminen ja pesään kuuluvan varallisuuden alihintainen myynti ovat omiaan aiheuttamaan häiriötä paitsi velkojille myös muille yrityksille. Konkurssiin voi liittyä myös erilaisia väärinkäytöksiä, joiden taloudellinen merkitys saattaa olla huomattava. Yhteiskunnankin kannalta on tärkeätä, että konkurssipesiä hoidetaan asianmukaisesti ja että mahdolliset konkurssieihin liittyvät väärinkäytökset tulevat ilmi.

Konkurssieihin liittyviä toimintatapoja kehittämällä ja hyvää pesänhoitoa koskevia ohjeistoja luomalla voidaan konkurssikäytäntöä yhtenäistää ja järkipäristää sekä siten vähentää konkurssieista aiheutuvia taloudellisia tappioita ja yhteiskunnallisia haittoja. Tarvetta on kehittää toimintaohjeita muun muassa pesänhoitajien esteellisyydestä, pesänhallinnon kirjanpidosta ja tilien tarkastamisesta sekä konkurssipesän omaisuuden realisoinnista. Tällainen ke-

hittämistyö ei ole ollut mitenkään vireillä eikä se kuulu myöskään minkään viranomaisen tai muun toimielimen tehtäviin. Konkurssisääntö on tarkoitus uusia kokonaisuudessaan lähivuosina. Tämä uudistustyö ei kuitenkaan vähennä tarvetta kehittää hyvää pesänhoitotapaa.

Konkurssi-asioiden parissa toimivien viranomaisten ja keskeisten velkojaryhmien yhteistyötä lisäämällä ja toimintaa yhteensovittamalla konkurssimenettelyä voidaan kehittää ja konkurseista aiheutuvia kustannuksia vähentää. Tällainen yhteistyö on ollut vähäistä ja satunnaista sekä organisoimatonta.

Pesänhoitajilla on käytännössä varsin suuri toimintavapaus pesänhoidossa. Pesänhoitajat joutuvat tekemään usein itsenäisesti ja lyhyellä valmistautumisajalla ratkaisuja, joiden taloudellinen merkitys voi olla huomattava. Velkojat valvovat pesänhoitajien toimintaa, mutta valvonnan tehokkuus voi eri syistä ja eri tilanteissa vaihdella. Konkurssivelkojien edutkaan eivät läheskään ole aina yhtäläiset ja eri velkojien tai velkojaryhmien kesken voi esiintyä pesänhoitoa vaikeuttavia ristiriitatilanteita. Kun konkurssipesällä ei ole samanlaista kirjanpito- ja tilintarkastusvelvollisuutta kuin normaalilla yrityksellä, voi konkurssihallinnon toiminnan objektiivinen tarkastelu olla vaikeaa yksittäiselle velkojalle. Suomen Asianajajaliiton valvonta ei ulotu pesänhoitajiin, jotka eivät ole asianajajia. Näin ollen voi syntyä tilanteita, joissa konkurssihallinnon toiminnan lainmukaisuutta ei tilanteen niin vaatiessakaan selvitetä.

Julkiselle vallalle on entistä tärkeämpää voida seurata ja valvoa pesänhallinnon toimintaa, koska pesänhoitajille on siirretty viime vuosina uusia, muun muassa saatavien valvonnan vastaanottamiseen ja palkkaturvajärjestelmään liittyviä tehtäviä, joiden asianmukaista hoitamisesta julkisella vallalla on erityinen vastuu.

Konkurssissa velallisen oikeus määrätä omaisuudestaan siirtyä velalliselta konkurssihallinnolle. Se, miten saatavat selvitetään, konkurssipesän omaisuus realisoidaan ja miten pesää muutenkin hoidetaan, voi vaikuttaa myös velallisen asemaan. Velallisen tosiasialliset mahdollisuudet puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin ovat kuitenkin käytännössä usein heikot. Velallisen asemaa parantaisi se, että hän voisi tarvittaessa kääntyä ulkopuolisen tahon puoleen mahdollisten epäselvyyksien selvittämiseksi.

Konkurssipesän intressissä on tutkia velallisen konkurssia edeltävää toimintaa vain siinä

laajuudessa kuin siitä saattaa tulla konkurssipesälle taloudellista hyötyä, siis lähinnä siinä tarkoituksessa, että tietty omaisuus saadaan takaisin konkurssipesään. Konkurssipesällä ei ole aina tähänkään mahdollisuuksia ajan ja varojen vähäisyyden vuoksi. Erityisenä ongelmana ovat varojen puutteeseen raukeavat konkurssit, joiden määrä on huomattava. Konkurssin rautessa on erityisen suuri vaara siitä, että konkurssiin liittyvät väärinkäytökset eivät tule ilmi. Tietoisuus siitä, että velallisen toimia tai kirjanpitoa ei konkurssin yhteydessä tarkemmin tutkita, on omiaan lisäämään houkuttusta erilaisiin väärinkäytöksiin. Konkurssiin liittyviä väärinkäytöksiä voitaisiin osaltaan ehkäistä siten, että luodaan järjestelmä, jonka avulla raukeavissa konkurseissa velallisen toimintaa voidaan riittävän tehokkaasti tutkia. Tämä voisi olla osa yleistä konkurssiin kohdistuvaa valvontajärjestelmää.

3. Konkurssi-asiames

Konkurssimenettelyn kehittämiseksi on edellä esitetyn perusteella monestakin syystä tarpeen, että on olemassa viranomainen, jonka vastuulla on konkurssimenettelyn seuranta, kehittäminen ja valvonta. Korkean asiantuntemuksen ja yhdenmukaisen käytännön turvaamiseksi nämä tehtävät tulisi keskittää yhdelle viranomaiselle. Valtionhallinnossamme ei ole sellaista viranomaista, jonka toimenkuvaan edellä mainitut tehtävät voitaisiin sellaisenaan liittää. Esimerkiksi verohallintoa tai työvoimahallintoa ei voida pitää niiden velkoja-aseman vuoksi tähän tehtävään sopivana viranomaisena. Parhaana ratkaisuna pidetäänkin sitä, että mainittuja konkurssiin liittyviä tehtäviä varten perustetaan toiminnallisesti itsenäinen erityisviranomainen, konkurssi-asiames, jolla olisi apunaan toimisto.

Konkurssi-asiamesien tehtävänä olisi ensinnäkin konkurssien yleinen seuranta, toimintatapojen kehittäminen sekä siihen liittyvä yleinen neuvonta ja ohjaus. Toiseksi konkurssi-asiamesien tulisi seurata ja valvoa sitä, että konkurssipesiä hoidetaan lain ja hyvän pesänhoitotavan mukaisesti sekä että velkojien ja velallisen oikeuksia ei loukata. Konkurssi-asiamesien tulisi huolehtia myös siitä, että velallisen konkurssia edeltävän toiminnan lainmukaisuus selvitetään riittävässä laajuudessa ja että

konkurssipesä huolehtii palkkaturvajärjestelmään liittyvistä tehtävistään.

Konkurssiasiamiehellä olisi laaja tiedonsaantioikeus konkurssipesää koskevista seikoista, oikeus tutustua konkurssivelallista tai konkurssipesää koskeviin asiakirjoihin sekä oikeus saada pesänhoitajilta tietoja ja selvityksiä. Konkurssiasiamiehellä olisi tarvittaessa oikeus kääntyä tuomioistuimen puoleen ja vaatia pesänhoitajan vapauttamista tehtävästään tai velkojen pesänhoitajalle määräämän palkkion alentamista erityisesti, jos pesänhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt tehtäviään.

Konkurssiasiamies voisi myös määrätä, että konkurssivelallisen tai konkurssipesän toiminnasta ja tileistä on suoritettava valtion varoilla erityistarkastus. Tarkastuksesta valtiolle aiheutuneet kustannukset voitaisiin laissa säädettyin edellytyksin periä konkurssipesältä. Tarkastus voitaisiin suorittaa silloinkin, kun konkurssi on rauennut varojen puuttumisen vuoksi.

Ehdotetulla valvontajärjestelmällä ei muuteta velkojen asemaa konkurssihallinnossa. Velkojille jää edelleenkin keskeinen vastuu ja intressi siitä, että konkurssipesät hoidetaan huolella ja taidolla. Nyt ehdotettu järjestelmä ei siten korvaa velkojen harjoittamaa valvontaa, vaan ainoastaan täydentää sitä. Valvontajärjestelmän luominen ei myöskään aiheuta muutoksia tuomioistuimen toimivaltaan ja tehtäviin konkurssiasioissa.

Konkurssiasiamiehen keskeinen tehtävä olisi konkurssiin liittyvien menettelytapojen ja hyvän pesänhoitotavan kehittäminen, koska näin uuden viranomaisen työstä saadaan pitkällä tähtäimellä suurin hyöty. Valvontaa ei ole tarkoitus järjestää niin, että se perustuisi jatkuvaan raportointivelvollisuuteen ja muodolliseen asiakirjatarkastukseen.

4. Saneerausmenettelyihin liittyvä valvonta

4.1. Saneerausmenettelystä

Yrityksen saneerauksesta annettu laki (47/93) tuli voimaan 8 päivänä helmikuuta 1993. Lain tarkoituksena on luoda oikeudelliset edellytykset elinkelpoisten yritysten saneeraukselle ja tarpeettomien konkurssien välttämiseksi. Hakemuksen saneerausmenettelystä voi tehdä tuomioistuimelle velallinen tai velkoja taikka velallinen ja velkoja yhdessäkin. Saneerausme-

nettelyn aloittaminen aikaansaa kaikkia ennen menettelyn alkamista syntyneitä velkoja eli saneerausvelkoja koskevan maksu-, perintä- ja täytäntöönpanokiellon. Menettelyn aloittamisesta päättää tuomioistuin. Saneerausmenettelyn aikana laaditaan saneerausohjelma, jossa määritellään toimenpiteet yrityksen toimintaedellytysten turvaamiseksi ja velkojen järjestelyt. Tuomioistuin vahvistaa saneerausohjelman sen jälkeen, kun velkojat ovat saaneet tilaisuuden perehtyä ohjelmaehdotukseen sekä ilmaista kantansa siihen. Saneerausmenettely päättyy, kun saneerausohjelma vahvistetaan. Menettely voi lakata myös, jos yritys asetetaan konkurssiin tai jos muuten havaitaan, että edellytyksiä saneeraukselle ei ole.

Menettelyn aloittamisesta päätettäessä määrätään selvittäjä, jonka tehtävänä on laatia selvitys velallisen taloudellisesta tilanteesta, huolehtia tarpeen mukaan velallisen aikaisemman liiketoiminnan tarkastamisesta sekä toimia velkojen edunvalvojana ja vastata velallisen toiminnan seurannasta menettelyn aikana. Selvittäjän tehtävä kestää siihen saakka, kun saneerausohjelma vahvistetaan, jollei menettely sitä ennen lakkaa. Tuomioistuin asettaa myös velkojatoimikunnan, jonka tehtävänä on neuvoo-antavana elimenä avustaa selvittäjää tälle kuuluvien tehtävien hoidossa sekä velkojen lukuun valvoa selvittäjän toimintaa. Selvittäjä ja velkojatoimikunta voidaan laissa mainituin perustein jättää määräämättä.

Selvittäjän on säännöllisesti ja aina kun tarvetta ilmenee tiedotettava seuranta-, valvonta- ja tarkastustehtäviinsä liittyvistä toimitaan ja havainnoistaan velkojatoimikunnalle.

Selvittäjä määrätään tehtävänsä velkojen esityksestä. Selvittäjällä tulee olla tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus. Hän ei saa olla velalliseen eikä keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkoihin nähden. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan taikka velkojatoimikunnan tai velkojan vaatimuksesta erottaa selvittäjän toimestaan, jos tämä olennaisesti laiminlyö velvollisuuksiaan tai erottamiseen on muu painava syy. Toisin kuin konkurssissa velallinen ei menetä määräysvaltaansa yrityksen omaisuutta ja toimintaa koskevissa asioissa. Velallisella säilyy päätösvalta tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvissa asioissa, mutta hän ei voi

ilman selvittäjän suostumusta ryhtyä epätavallisiin tai laajakantoisiin toimiin.

Saneeraushakemuksia on tehty kuluvan vuoden elokuun loppuun mennessä noin 900. Aloitettuja saneerausmenettelyjä on ollut noin 360. Saneerausohjelmia on vahvistettu noin 110 ja saneerausmenettely on keskeytynyt noin 90 tapauksessa.

Selvittäjänä on useimmiten lakimies, yleensä asianajaja. Jossakin määrin selvittäjinä on myös kaupallisen koulutuksen ja maatalousyritysten osalta, myös maa- ja metsätaloustieteellisen koulutuksen saaneita henkilöitä.

4.2. Selvittäjien toiminnan valvonta

Velkojatoimikunnan tehtävänä on valvoa selvittäjän toimintaa. Myös velkojat omalta osaltaan seuraavat sitä, miten selvittäjät hoitavat tehtäviään. Saneerausmenettelynkin aikana yrityksen toiminnasta vastaavat edelleen yrityksen omat toimielimet. Saneeraus edellyttää jatkuvaa yhteydenpitoa selvittäjän ja yrityksen toimivan johdon kesken. Yrityksen johto voi siten läheltä seurata selvittäjien toimintaa.

Ulkopuoliseen valvontajärjestelmään ei ole saneerausmenettelyssä samanlaista tarvetta kuin on konkurssien osalta. Toisaalta saneeraus on uudenlainen menettely, jonka omaksumisvaihe on edelleen käynnissä ja jonka kehittäminen nimenomaan käytännön tasolla on tarpeen. Tämän vuoksi on perusteltua, että konkurssiasiamiehen tehtävänä on seurata myös saneerausmenettelyjen toimeenpanoa.

Selvittäjien ammattitaito voi vaihdella koulutuksen ja kokemuksen mukaan. Erityisesti lainsäädännön ensimmäisinä voimassaolovuosina selvittäjien toiminnassa saattaa esiintyä ammattitaidon puutettakin. Selvittäjän toimintaa kohtaan voidaan esittää arvostelua ja eri osapuolten kesken voi olla erimielisyyttä siitä, miten selvittäjän tulisi menetellä tietyssä tilanteessa. Näin ollen on pidetty aiheellisena sitä, että konkurssiasiamiehen tehtävänä olisi valvoa selvittäjien toimintaa ja puuttua siihen asian niin vaatiessa. Valvontaan voi olla tarvetta erityisesti pienyritysten saneerauksissa, joissa velkojatoimikuntaa ei aseteta ja joissa velkojien omatoiminen valvonta voi jäädä vähäiseksi.

5. Konkurssisäännön muutosehdotukset

5.1. Väliaikainen pesähoitaja

Konkurssiin asettamisen yhteydessä tuomioistuimien määrää väliaikaisen pesähoitajan. Väliaikaiseksi pesähoitajaksi nimitetään tavallisesti konkurssihakemuksen tehneen velkojan tai velallisen esittämä henkilö. Väliaikaisen pesähoitajan asema konkurssissa on erittäin merkittävä. Pesän omaisuuden haltuunotto ja pesän omaisuuden huolellinen luettelointi ovat ratkaisevan tärkeitä pesänhoidon onnistumiselle. Väliaikainen pesähoitaja huolehtii myös sopimusten irtisanomisesta tai sopimusten tekemisestä pesän lukuun. Väliaikainen pesähoitaja joutuu käytännössä usein tekemään tärkeitä ratkaisuja, kuten päätöksen liiketoiminnan jatkamisesta. Väliaikainen pesähoitaja valmistelee usein myös pesän omaisuuden realisointitoimet.

Väliaikaista pesähoitajaa koskevat säännökset ovat suppeita ja osin vanhentuneita. Laki ei edes tunne väliaikaisen pesähoitajan nimitystä. Ongelmana pidetään erityisesti sitä, että velallisen hakiessa konkurssia väliaikaiseksi pesähoitajaksi voi hänen esityksestään tulla määrätyn henkilö, joka on ollut velallisen neuvonantaja hänen taloudellisissa tai oikeudellisissa asioissaan tai jolla on muuten läheinen yhteys velalliseen. Tällainen yhteys on omiaan vaarantamaan luottamusta pesähoitajaan ja hänen riippumattomuuteensa velalliseen nähden. Vaarana on muun muassa se, että pesähoitaja ei tällaisissa tapauksissa riittävän tarmokkaasti selvitä velallisen toimia, kirjanpitoa ja mahdollisia takaisinsaantiperusteita.

Konkurssilainsäädännön jatkovalmistelussa koko pesähoitajajärjestelmää koskevat säännökset on tarkoitus uudistaa. Jo tässä yhteydessä pidetään kuitenkin tarpeellisena uudistaa väliaikaista pesähoitajaa koskevat säännökset. Lakiin tulisi väliaikaisen pesähoitajan esteellisyydestä nimenomainen säännös. Ehdotuksen mukaan väliaikainen pesähoitaja ei saisi olla velalliseen sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai kykyään hoitaa asianmukaisesti tehtävänsä.

5.2. Omaisuuden rahaksimuutto

Konkurssijärjestelmän keskeisiä periaatteita

on, että konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta tulee saada mahdollisimman hyvä realisointitulot. Tämän periaatteen toteutuminen on kansantaloudellisestikin tärkeätä, sillä se vähentää konkurssiin liittyviä taloudellisten arvojen menetyksiä. Markkinahintainen realisointitulot vähentää erityisesti velkojen luototappioita.

Konkurssipesän omaisuuden realisointisääntönsäkin on tarkoitus uudistaa konkurssilainsäädännön jatkovalmistelun yhteydessä. Konkurssisääntöön sisältyy kuitenkin sellaisia sääntöksiä, jotka tarpeettomasti vaikeuttavat omaisuuden järkevää realisointia ja joita voidaan jo tässä yhteydessä erikseenkin tarkistaa. Konkurssisääntönsä 71 §:n 2 momentin mukaan kiinteätä omaisuutta ei saa myydä muuten kuin julkisella huutokaupalla, elleivät kaikki velkojainkokouksessa läsnä olevat velkojat ja velallinen siihen suostu. Pakkahuutokaupassa myyntihinnat jäävät usein pienemmiksi kuin vapaassa myynnissä eikä pakkahuutokauppa ole siten yleensä velkojen kannalta edullinen vaihtoehto. Yksikin velkoja tai velallinen voi estää vapaan myynnin. Tätä mahdollisuutta käytetään toisinaan hyväksi siten, että velkoja tai velallinen vaatii suostumuksensa vastikkeeksi itselleen ylimääräisiä etuja. Voimassaolevalle sääntelylle ei ole enää asiallisia perusteita. Kiinteäkin omaisuus tulisi voida myydä vapaasti velkojen enemmistön niin päättäessä.

Irtaimen panttia koskevassa kauppakaaren 10 luvussa tai laissa elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine (688/88), jota lakia on panttiesineen myynnissäkin eräiltä osin noudatettava, ei ole sääntöksiä pantin myyntitavasta. Kysymykseen voi tulla yhtä hyvin julkinen huutokauppa kuin vapaa myynti. Pantinhaltijan on viimeksi mainitun lain 8 §:n 1 momentin mukaan otettava huomioon pantin omistajan edut panttia myydessään. Käytännössä panttaussopimuksiin sisältyy lauseke, joka antaa pantinhaltijalle oikeuden myydä pantti parhaaksi katsomallaan tavalla. Tällöinkin pantinhaltijan on otettava huomioon pantin omistajan edut ja huolehdittava siitä, että pantista saadaan olosuhteisiin nähden mahdollisimman hyvä myyntihinta.

Irtaimen pantin haltijan asema on pantin realisaatiossa erilainen, jos pantin omistaja on konkurssissa. Konkurssisääntönsä 76 §:n mukaan pantinhaltija voi näet myydä pantin vain julkisella huutokaupalla. Koska myyntihinta julkisessa huutokaupassa jää usein pienemmäk-

si kuin vapaassa myynnissä, pantinhaltijan asema konkurssissa on näin heikompi. Tilanne voi olla epäedullinen muillekin velkojille, koska konkurssipesään muutoin tuleva myyntihinnan ja panttisaatavan erotus muodostuu pienemmäksi. Käytännössä menetelläänkin toisinaan niin, että konkurssipesä lunastaa pantin ja myy sen edelleen parhaaksi katsomallaan tavalla. Edellä mainittuun eroavuuteen realisointitavoissa ei ole perusteita ja konkurssisääntönsä 76 §:ää ehdotetaankin muutettavaksi siten, että pantin myyntitapaa ei laissa erikseen määrätäisi.

Konkurssisääntönsä mukaan pääsääntö on, että konkurssipesän omaisuus realisoidaan saatavien valvontapäivän eli paikalletulopäivän jälkeen toimitsijamiehen hallintoaikana. Konkurssisääntönsä 58 §:n mukaan uskottu mies voi myydä omaisuutta vain, jos se on pilaantuvaa, arvoltaan nopeasti alenevaa tai jos sen hoitaminen on kallista taikka jos omaisuuden myynti on tarpeen pesän hoitamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseksi. Velkojainkokouksessa annetaan kuitenkin uskotulle miehelle useimmiten valtuudet pesän irtaimen omaisuuden rahaksimuuttoon. Kiinteää omaisuutta ei saa kuitenkaan konkurssisääntönsä 56 §:n mukaan myydä ennen valvontapäivää. Edellä mainitut uskotun miehen hallintoaikaa koskevat myyntirajoitukset perustuvat lähinnä siihen, että omaisuuden laajamittainen realisointi voisi vaarantaa konkurssiakordin toteutumisen. Konkurssiakordilla ei ole kuitenkaan käytännön merkitystä eikä sen vuoksi irtaimen tai kiinteän omaisuuden realisointia tulisi lykätä. Uskotun miehen hallintoaikana tulisi konkurssipesän omaisuutta voida myydä samalla tavoin kuin toimitsijamiehen hallintoaikana. Tämä on perusteltua senkin vuoksi, että uskottu mies jatkaa lain perusteella toimitsijamiehenä. Konkurssisääntönsä ehdotetaan näin ollen muutettavaksi siten, että uskotun miehen hallintoaikaa koskevat myyntirajoitukset poistettaisiin. Konkurssivelallisen aseman turvaamiseksi ehdotetaan, että velallisen hakiessa muutosta konkurssiin asettamista koskevaan päätökseen hovioikeus voisi hänen pyynnöstään kieltää omaisuuden myynnin tai antaa sitä koskevia rajoituksia, kunnes toisin määrätään.

6. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksen mukaan oikeusministeriön yhtey-

teen perustettaisiin konkurssiasiamiehen virka sekä toimisto. Henkilöstöjärjestelyt on tarkoitettu toteuttaa siten, että työministeriön saneeraus-, konkurssi- ja palkkaturvayksiköstä siirtyy uuteen viranomaiseen neljä virkamiestä virkoineen. Samoin työministeriöstä siirretään vuoden 1995 talousarvioesityksessä palkkausta ja muita toimintamenoja varten oikeusministeriön pääluokkaan määrärahaa noin 3 miljoonaa markkaa. Uuden viranomaisen perustaminen toteutetaan siten valtion menoja lisäämättä. Konkurssiasiamiehen toimiston palveluksessa olevan henkilöstön määrä selviää vasta, kun on selvitetty mahdollisuudet siirtää konkurssiasiamiehen toimistoon henkilöstöä lakkautettavista virastoista muilla hallinnonaloilla.

Konkurssiasiamiehen käsiteltäväksi tulevien asioiden määrää ja luonnetta on etukäteen vaikea ennakoita. Lopullinen henkilöstötarve voidaan arvioida paremmin ensimmäisen toimintavuoden päätyttyä.

Konkurssiasiamiehen määräämiä erityistarkastuksia suorittaisivat lähinnä erikoistilintarkastuksiin erikoistuneet tilintarkastajat. Voidaan arvioida, että konkurssiasiamiehen toimintamäärärahat antavat mahdollisuuden suorittaa vuodessa ainakin muutamia kymmeniä erityistarkastuksia. Eräitä muitakin valvontaan liittyviä toimenpiteitä voidaan antaa ulkopuolisten suoritettavaksi.

Oikeusministeriöllä on varattu toimitilat konkurssiasiamiehen toimiston käyttöön.

7. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetusta konkurssiasiamiehen viran ja toimiston perustamisesta aiheutuu vuosittain noin 3 miljoonan markan meno, jota vastaava säästö on otettu huomioon työministeriön pääluokassa.

Konkurssien valvontajärjestelmää koskevalla uudistuksella pyritään kehittämään hyvää pesähoitotapaa ja vähentämään konkurssisiin liittyviä väärinkäytöksiä ja epäkohtia. Näin uudistus osaltaan tervehdyttää talouselämää. Uudistuksen vaikutukset näkyvät kuitenkin vasta pidemmän ajan kuluessa eikä niitä voida markkamääräisesti arvioida.

Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden realisointia koskevat muutokset lisäävät realisoineista tulevaa kertymää ja vähentävät siten velkojien luottotappioita.

8. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä konkurssilainsäädäntöä valmistelevassa työryhmässä. Esitysluonnoksesta on kuultu työministeriötä, verohallitusta, Vaasan hovioikeutta, Helsingin käräjäoikeutta, Suomen Pankkiyhdistystä, Keskuskauppakamaria, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliittoa, Suomen Yrittäjien Keskusliittoa sekä Suomen Asianajajaliiton edustajia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta

Yleiset säännökset

1 §. Pykälän 1 momentin mukaan oikeusministeriön yhteydessä on konkurssipesien hallinnon valvontaa varten erityisviranomainen, konkurssiasiamies. Konkurssiasiamies on valvontatehtävässään puolueeton. Hän valvoo, että kaikkia velkojia, olivatpa ne julkisoikeudellisia tai yksityisoikeudellisia, kohdellaan lainmukaisesti ja tasapuolisesti.

Ehdotus ei muuta konkurssihallinnon toi-

mielinten tehtäviä tai toimivaltasuhteita. Julkisen valvontaviranomaisen perustamisesta huolimatta voidaan edelleen määrätä henkilö valvomaan pesähoitajien hallintoa konkurssisäännön 52 §:n 2 momentin nojalla.

Pykälän 2 momentissa luetellaan tarkemmin konkurssiasiamiehen tehtävät. Momentin 1 kohdan mukaan konkurssiasiamiehellä on toimialallaan yleinen seuranta- ja kehittämistehtävä. Hänen tulee seurata, miten konkurssipesiä hoidetaan sekä eri tavoin edistää ja kehittää hyvää pesähoitotapaa.

Konkurssisäännössä on pesähoitajan tehtävät lueteltu varsin yleisluonteisesti. Konkurssisäännön 70 § sisältää yleisen säännön uskotun

miehen ja toimitsijamiehen huolellisuusvelvollisuudesta. Sen mukaan uskotun miehen ja toimitsijamiehen on hoidettava ”konkurssipesän omaisuutta ja oikeutta niinkuin huolellinen mies hoitaa omaansa”. Lain yleiset säännökset eivät siis anna eivätkä voikaan antaa kovin tarkkoja toimintaohjeita käytännössä ilmeneviä eri tilanteita varten. Käytännössä on siten muotoutunut tiettyjä osin vakiintuneitakin toimintatapoja, jotka perustuvat käsitykseen siitä, miten huolellisen ja hyvän pesänhoitajan tulee menetellä. Näitä toimintatapoja voidaan kutsua hyväksi pesänhoitotavaksi, jota käsitettä laki ei ennestään tunne.

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on kehittää edelleen hyvää pesänhoitotapaa yhdessä tuomarikunnan, asianajajalaitoksen sekä asianomaisten viranomaisten ja järjestöjen kanssa sekä lisätä hyvän pesänhoitotavan tuntemusta. Konkurssiasiamiehen avuksi tätä tehtävää varten on tarkoitus perustaa konkurssiasian neuvottelukunta, jossa edellä mainitut tahot olisivat edustettuina. Konkurssiasiamies voi yksittäistapauksissa esittää käsityksensä hyvästä pesänhoitotavasta. Hän voi tehdä myös lainsäädännön muuttamista koskevia aloitteita.

Momentin 2 kohdan mukaan konkurssiasiamiehen tehtävänä on valvoa, että konkurssipesiä hoidetaan lain ja hyvän pesänhoitotavan mukaisesti sekä että pesänhoitajat asianmukaisesti hoitavat heille kuuluvat tehtävänsä ja velvollisuutensa. Konkurssiasiamiehen tehtävänä on valvoa erityisesti pesänhoitoa eli ennen muuta sitä, miten väliaikainen pesänhoitaja, uskottu mies ja toimitsijamies tehtävässään toimivat. Pesänhoitajille on säädetty myös eräitä muuhun kuin varsinaiseen pesänhoitoon liittyviä tehtäviä, ja niiden asianmukainen hoitaminen kuuluu niin ikään valvonnan piiriin.

Konkurssiasiamies valvoo myös sitä, miten velkojat käyttävät päätösvaltaansa, vaikka hänen toimivaltuutensa ovat tältä osin rajoitetummat. Konkurssiasiamiehellä ei esimerkiksi ole itsenäistä oikeutta moittia velkojainkokouksen päätöstä, vaikka hän pitäisi sitä lainvastaisena. Hän voi kuitenkin avustaa velallista tai velkojaa moiteasiassa. Hän voi myös vaatia pesänhoitajan vapauttamista tehtävästään tai velkojien pesänhoitajalle määräämän palkkion alentamista laissa mainituilla perusteilla.

Momentin 3 kohdan mukaan konkurssiasiamiehen tehtävänä on tarvittaessa huolehtia velallisen tilien ja toiminnan tarkastamisesta. Konkurssiasiamies voi toimittaa tarkastuksen

itse tai määrätä erityistarkastuksen. Tarkastus voi olla tarpeen silloin, kun konkurssihallinto ei konkurssiasiamiehen käsityksen mukaan ole riittävässä laajuudessa tutkinut velallisen toimia ja tilejä. Tarkastus tulisi kysymykseen erityisesti rauenneissa konkurssissa, joissa pesän varat eivät ole riittäneet konkurssimenettelyn jatkamiseen.

Momentin 4 kohdan mukaan konkurssiasiamiehen tehtävänä on ryhtyä tarpeellisiin toimiin tietoonsa tulleiden laiminlyöntien ja väärinkäytösten sekä muiden oikaisua vaativien seikkojen vuoksi. Konkurssiasiamiehen toimenpiteet vaihtelevat tapauksen mukaan. Jos konkurssiasiamies havaitsee velallisen toiminnassa väärinkäytöksiä, hän voi tehdä asiasta ilmoituksen pesänhoitajille, esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle. Jos hän havaitsee väärinkäytöksiä tai laiminlyöntejä konkurssihallinnon toimissa, saattaa kysymykseen tulla esimerkiksi huomautus pesänhoitajille, ilmoitus velkojille tai vaatimuksen esittäminen tuomioistuimelle pesänhoitajan vapauttamiseksi tehtävästään. Tietyissä tapauksissa konkurssiasiamies voi tehdä tuomioistuimelle vaatimuksen pesänhoitajalle määrätyn palkkion alentamisesta. Kysymykseen voi tulla myös ilmoitus esitutkintaviranomaiselle tai Suomen Asianajajaliitolle.

Momentin 5 kohdan mukaan konkurssiasiamiehen on suoritettava muut hänelle lailla tai asetuksella säädetty tehtävät. Mahdollista on esimerkiksi, että konkurssiasiamiehelle annetaan liiketoimintakieltojärjestelmän toimeenpanoon liittyviä tehtäviä.

Pykälän 3 momentin mukaan konkurssiasiamiehen tulisi tarpeellisessa laajuudessa seurata myös yrityksen saneerausmenettelyjen toimeenpanoa sekä valvoa, että selvittäjät asianmukaisesti hoitavat tehtävänsä. Tarkoitus on, että konkurssiasiamies keskittyisi ainakin toimintansa alkuvaiheessa konkurssikäytännön kehittämiseen ja että hän harkitsisi käytössään olevien voimavarojen perusteella saneerausmenettelyjen seurannan tarpeen. Valvontatoimien kiireellisyys määräytyy tapauksen eikä asiattyyppin mukaan. Saneerausmenettelynkin osalta konkurssiasiamiehen tulee ryhtyä 2 momentin 4 kohdan mukaisesti asian vaatimiin toimenpiteisiin.

2 §. Pykälässä on perussäännös siitä, että konkurssiasiamiehellä on apunaan toimisto.

Konkurssipesien hallinnon valvonta

Ehdotetun lain 3—8 §:ssä on säännökset siitä, mitä toimivaltuuksia konkurssiasiamiehellä on käytettävissään konkurssipesien hallintoa valvoessaan.

3 §. Pykälä koskee pesänhoitajan tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuutta. Pykälän 1 momentin mukaan konkurssiasiamiehellä on oikeus saada konkurssipesän hallinnolta pyytämänsä tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen valvonnan kannalta. Konkurssiasiamies voi tiedustella esimerkiksi velallisen toimintaa tai pesän omaisuutta koskevia seikkoja tai pyytää selvityksen pesänhoitajien suorittamista toimenpiteistä. Konkurssiasiamies voi myös vaatia, että tietyistä pesänhoitoon liittyvistä toimituksista, kuten omaisuuden realisoinnista tai velkojainkokouksesta on ilmoitettava hänelle etukäteen. Pykälän 1 momentin mukaan pesänhoitajalla on myös yleinen velvollisuus myötävaikuttaa siihen, että konkurssiasiamies kykenee asianmukaisesti huolehtimaan tehtävistään. Pesänhoitajan tulee siten esimerkiksi myötävaikuttaa siihen, että konkurssiasiamies saa tarkastettavakseen kaiken tarvitsemansa aineiston, silloinkin kun se ei ole pesänhoitajien hallussa.

Pykälän 1 momentissa olevan viimeisen virkkeen mukaan pesänhoitajalla on tietojenanto- ja myötävaikutusvelvollisuus hänen toimikautensa päätyttyäkin. Sitien esimerkiksi väliaikainen pesänhoitaja on velvollinen pyynnöstä antamaan tietoja toimikaudeltaan, vaikka hän ei jatka uskottuna miehenä. Samoin toimitsijamiehellä on velvollisuus antaa tietoja ja antaa konkurssipesän asiakirjat tarkastettavaksi senkin jälkeen, kun pesän lopettamistoimet on suoritettu.

Pesänhoitajalla tarkoitetaan pykälässä ja muuallakin laissa väliaikaista pesänhoitajaa, uskottua miestä ja toimitsijamiestä. Pykälän 2 momentin mukaan pesänhoitajan velvollisuudet koskevat myös konkurssisäännön 52 §:n 2 momentin nojalla määrättyä valvojaa.

Lakiehdotuksen 17 §:n 2 momentin mukaan voidaan pesänhoitajalle säätää asetuksella velvollisuus antaa konkurssiasiamiehelle tietoja ilman eri pyyntöä.

4 §. Pykälän 1 momentti koskee konkurssiasiamiehen tarkastusoikeutta sekä 2 momentti oikeutta saada salassapidettäviä tietoja.

Konkurssiasiamiehellä on oikeus tarkastaa velallista tai konkurssipesän hallintoa koskevat

asiakirjat ja tallenteet (1 momentti). Kysymykseen voi tulla ennen muuta kirjanpidon ja siihen liittyvän aineiston, kirjeenvaihdon tai sopimusasiakirjojen tarkastus. Pesänhallinnon on huolehdittava siitä, että konkurssiasiamies saa vaatimansa asiakirjat ja tallenteet tarkastettavakseen, silloinkin kun ne eivät ole konkurssipesän hallussa. Tarkastuksen helpottamiseksi konkurssiasiamies voi ottaa asiakirjat ja tallenteet väliaikaisesti haltuunsa ja ottaa niistä jäljennöksiä.

Konkurssiasiamiehellä on myös oikeus tarkastaa pesän kassavarat ja pesän hallinnassa oleva omaisuus. Tämä saattaa olla tarpeen esimerkiksi sen selvittämiseksi, onko omaisuus merkitty oikein pesäluetteloon tai kirjanpitoon taikka onko pesänhoitajien toiminnastaan antama tili oikea. Konkurssiasiamiehellä on edellä mainittua tarkoitusta varten oikeus päästä konkurssipesän hallinnassa oleviin toimisto-, tuotanto-, varasto- tai muihin vastaaviin tiloihin. Jos konkurssiasiamiehen pääsy edellä mainittuihin tiloihin estetään, on hänellä oikeus saada poliisilta 14 §:n mukaan virka-apua tarkastuksen asianmukaista toimittamista varten. Tämä ei koske sitä tilannetta, että konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta säilytetään esimerkiksi myyntiä varten ulkopuolisen hallinnassa olevissa tiloissa. Tällöin pesänhoitajien on myötävaikutettava siihen, että konkurssiasiamies voi niin vaatiessaan toimittaa tarkastuksen.

Ilman nimenomaista säännöstäkin on selvää, että tarkastus on toimitettava niin, ettei siitä aiheudu kenellekään tarpeetonta vaivaa tai kustannuksia.

Konkurssiasiamiehellä olisi 2 momentin mukaan salassapitosäännösten estämättä samanlainen oikeus kuin konkurssipesällä tai velallisella saada tehtävänsä kannalta tarpeellisia tietoja velallisen tai konkurssipesän taloudellisesta asemasta tai niiden harjoittamasta taloudellisesta toiminnasta. Tällaisia ovat muun muassa tiedot velallisen verotuksesta ja velallisen varallisuudesta. Konkurssiasiamiehellä on niin ikään oikeus saada tietoja velallisen tai konkurssipesän pankkitileistä, maksuliikenteestä sekä rahoitusta koskevista sopimuksista ja järjestelyistä. Tietojen antamisesta ei voitaisi periä maksua.

Konkurssiasiamiehen, hänen toimistonsa palveluksessa olevan ja hänen toimeksiannostaan valvontatointa suorittavan salassapitovelvollisuudesta säädettäisiin 16 §:ssä.

5 §. Käytännössä konkurssiasiamiehellä tai hänen toimistonsa palveluksessa olevilla ei ole mahdollisuuksia toimittaa laajempia velallisen tai konkurssipesän hallinnon tilien ja toiminnan tarkastuksia. Sen vuoksi konkurssiasiamies voisi antaa tällaisen tarkastuksen ulkopuolisen asiantuntijan suorittavaksi. Konkursiasiamies määrää toimeksiannossaan tarkastuksen laajuuden. Tällaista tarkastusta kutsutaisiin laissa erityistarkastukseksi. Vastaavaa termiä käytetään muun muassa rahoitustarkastuslaissa (503/93). Toimeksianto voidaan antaa yksityiselle tilintarkastustoimistolle tai tilintarkastajalle mutta myös tähän tehtävään perehtyneelle viranomaiselle tai virkamiehelle.

Tarkastus on julkisen vallan käyttämistä ja tarkastajan toimintaan sovelletaan rikoslain 40 luvun virkarikossäännöksiä. Tarkastajien esteellisyys määräytyy hallintomenettelylain (598/82) mukaan.

Tarkastajalla olisi 4 §:n 1 momentin mukaiset oikeudet eli hänellä olisi oikeus tarkastaa velallisen tai konkurssipesän kirjanpitoa sekä muita asiakirjoja ja tallenteita, ottaa ne tarkastuksen ajaksi haltuunsa sekä ottaa niistä jäljennöksiä. Tarkastajalla ei olisi oikeutta vaatia 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja salassapidettäviä tietoja, vaan hänen olisi käännyttävä tarvittaessa konkurssiasiamiehen puoleen niiden saamiseksi.

Tarkastuksen suorittajalle palkkio maksetaan valtion varoista. Jos tarkastusta voidaan pitää konkurssipesän kannalta tarpeellisenä, konkurssipesän on kuitenkin maksettava valtiolle sille tarkastuksesta aiheutuneet kustannukset. Konkurssipesällä on maksuvelvollisuus ensinnäkin silloin, kun tarkastuksessa tulee ilmi konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta tai takaisinsaantiperusteita, jolloin tarkastus koituu konkurssipesän hyödyksi. Konkurssipesä on maksuvelvollinen myös silloin, kun pesänhallinto on jättänyt normaalista pesänhoitokäytännöstä poiketen tarkastuksen toimittamatta, vaikka siihen olisi ollut pesän laatu tai laajuus tai muut seikat huomioon ottaen aiheutta. Tarkoitus ei näet ole, että tarkastuksia ryhdytään laajemmin toimittamaan valtion kustannuksella. Tarkastusta voidaan myös pitää konkurssipesän kannalta vain osaksi tarpeellisenä, jolloin konkurssipesä olisi velvollinen maksamaan vain osan tarkastuksesta aiheutuneista kustannuksista.

Konkurssipesältä perittävän maksun suuruus määräytyy tarkastuksen kokonaiskustannusten

perusteella. Maksujen kustannuslaskennan osalta noudatetaan muutoin, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) säädetään. Maksuperustelainsäädännön noudattaminen merkitsee muun muassa sitä, että konkurssiasiamies on velvollinen huolehtimaan siitä, ettei tarkastuksesta aiheudu enempää kustannuksia kuin sen tarkoituksenmukainen laatutaso edellyttää (valtion maksuperustelaki 6 § 5 momentti).

Maksu voidaan periä konkurssipesältä ilman tuomiota (valtion maksuperustelaki 11 §). Konkurssipesällä olisi kuitenkin oikeus saattaa maksuvelvollisuuttaan koskeva asia hakemuksesta konkurssiasiaassa toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tuomioistuimessa tulee tällöin ratkaistavaksi se, onko tarkastus ollut pesän kannalta tarpeellinen. Sitä vastoin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa hinnoitteluperusteiden osalta. Tuomioistuimella on oikeus kieltää maksuunpanopäätöksen täytäntöönpano toistaiseksi.

6 §. Konkurssiasiamiehellä on 1 momentin mukaan läsnäolo- ja puheoikeus velkojainkokouksissa. Konkurssiasiamiehen läsnäolo voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun hän haluaa esittää kantansa tietystä pesänhoitoon liittyvästä kysymyksestä suullisesti velkojille ennen päätöksentekoa. Konkurssiasiamiehellä on myös oikeus saada huomautuksensa merkityksi kokouksesta laadittavaan pöytäkirjaan.

Pykälän 2 momentin mukaan konkurssiasiamiehellä on oikeus avustaa velallista, velkojaa tai pesänhoitajaa konkurssiasiaassa tai konkurssiasiaan liittyvässä oikeudenkäynnissä, jos asialla on yleistä merkitystä. Avustaminen voi konkurssiasiamiehen harkinnan mukaan tulla kysymykseen lähinnä, kun asia koskee pesänhallinnon toiminnan lainmukaisuutta ja sillä on yleisempää periaatteellista tai käytännön merkitystä. Tarkoitus ei ole, että konkurssiasiamies antaisi oikeudellista apua tavanomaisessa konkurssiin liittyvässä riita-asiaassa. Vain aivan poikkeuksellisesti voisi oikeudellisen avun antaminen tulla kysymykseen esimerkiksi takaisinsaantiasiaassa, jos konkurssipesän hallinto on jättänyt kanteen nostamatta sellaisissa olosuhteissa, että menettely on konkurssiasiamiehen käsityksen mukaan hyvän pesänhoitotavan vastaista.

Avustaminen voi käsittää kaikenlaisen asian hoitamiseksi tarpeellisen oikeudellisen avun antamisen. Avustaminen on asianosaiselle maksutonta. Lakiehdotuksen 15 §:ssä on oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuutta koskeva

säännös sitä tilannetta varten, että konkurssiasiamiehen avustaman henkilön vastapuoli häviää asian.

7 §. Konkursiasiamiehellä on pykälässä mainituissa tapauksissa itsenäinen oikeus esittää tuomioistuimessa vaatimuksia tehtävänsä laiminlyövää pesähoitajaa kohtaan. Konkursiasiamies voi ensinnäkin 1 momentin nojalla vaatia, että pesähoitaja velvoitetaan sakon uhalla täyttämään velvollisuutensa. Tämän pakkokeinon käyttö voi tulla kysymykseen esimerkiksi, jos pesähoitaja on laiminlyönyt toimittaa konkurssiasiamiehelle tai velkojalle tämän pyytämiä tietoja.

Pykälän 2 momentin mukaan konkurssiasiamiehellä olisi oikeus vaatia tuomioistuimessa pesähoitajan vapauttamista tehtävästään, jos pesähoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvat velvollisuutensa tai tehtävänsä taikka siihen on muu painava syy.

Konkurssisäännön nykyisen 61 §:n mukaan uskottu mies voidaan erottaa, jos hän on osoittanut ”vastahakoisuutta tai huolimattomuutta taikka jos (hän) ei tahdo antaa tietoja pesästä ja sen hallinnosta”. Tuomioistuimen tulee kuitenkin ensin vaatia uskottua miestä määräjassa täyttämään velvollisuutensa. Jos uskottu mies tämän laiminlyö, tulee tuomioistuimen erottaa hänet tehtävästään. Konkursisäännön 61 §:ää sovelletaan myös toimitsijamiehen erottamiseen. Ehdotettu säännös poikkeaa mainitusta konkurssisäännön 61 §:stä paitsi siinä, että erottamisperusteet ovat jossakin määrin erilaiset, myös siinä, että säännösehdotuksen mukaan erottamisesta voidaan päättää ilman, että tuomioistuin ensin vaatii pesähoitajaa täyttämään velvollisuutensa.

Pykäläehdotus edellyttää, että pesähoitajan laiminlyönti on olennainen. Olennaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon erityisesti se, mikä merkitys laiminlyönnillä on ollut pesähoidolle, sekä laiminlyönnin vahingollisuus ja toistuminen. Painavana syynä voidaan pitää sitä, että pesähoitajan pätevyys tehtävään on osoittautunut riittämättömäksi tai on ilmennyt muita syitä, joiden vuoksi pesähoitajaa ei voida pitää tehtävänsä soveliaana.

Ehdotus ei tietenkään rajoita velkojien oikeutta vaatia pesähoitajan erottamista konkurssisäännön perusteella. Ensisijaisesti velkojien asiana onkin ryhtyä toimiin tehtävänsä laiminlyöneen pesähoitajan erottamiseksi. Konkursiasiamies voisi olla aloitteellinen lä-

hinnä silloin, kun velkojilla ei ole ollut riittävää taloudellista intressiä tai kiinnostusta puuttua pesähoitajan toimintaan.

Jos pesähoitaja vapautetaan ehdotetun säännöksen perusteella tehtävästään, määrätään uusi pesähoitaja noudattaen soveltuvien osin konkurssisäännön 50—52 §:ssä säädettyä menettelyä.

Pesähoitajalle maksettavasta palkkiosta säädetään konkurssisäännön 79 §:ssä. Sen mukaan velkojat määräävät palkkion uskotuille miehille ja toimitsijamiehille ”joko vissiksi summaksi sadalta taikka muun perusteen mukaan”. Käytännössä palkkiot ovat määräytyneet Suomen Asianajajaliiton vahvistamien palkkioperusteiden mukaan, jotka kumottiin kilpailua rajoittavina vuonna 1993. Oikeusministeriön laatima selvitys osoittaa, että suuressa osassa tapauksia palkkiot ovat edelleen viimeksi eli vuonna 1990 vahvistettujen palkkioperusteiden mukaisia. Väliaikaisen pesähoitajan palkkioperusteista ehdotetaan otettavaksi säännös konkurssisäännön 50 §:ään.

Pesähoitaja, velallinen tai velkoja, joka on tyytymätön velkojien palkkiosta tekemään päätökseen, voi saattaa asian tuomioistuimen ratkaistavaksi. Pykälän 3 momentissa annettaisiin konkurssiasiamiehelle oikeus vaatia tuomioistuimessa velkojien pesähoitajalle määräämän palkkion alentamista. Ehdotus merkitsisi siis sitä, että konkurssiasiamies voisi saattaa velkojainkokouksen päätöksen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Konkursiasiamies voisi vaatia palkkion alentamista ensinnäkin silloin, kun pesähoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvat velvollisuutensa. Vaatimuksen esittäminen voi olla paikallaan erityisesti silloin, kun laiminlyönti ei ole välittömästi kohdistunut palkkiosta päättäneiden velkojien taloudellisiin etuihin, jolloin heillä ei ole välttämättä ollut tietoa laiminlyönnistä tai tarvetta ottaa sitä huomioon. Laiminlyönti on kuitenkin saattanut aiheuttaa muille ylimääräistä vaivaa tai kustannuksia ja vaikeuttaa viranomaisten työtä. Palkkion suuruutta määrättäessä tulisikin ottaa huomioon pesähoitajien toiminta kokonaisuudessaan ja on kohtuullista, että palkkion määrää voidaan laiminlyönnin vuoksi alentaa.

Konkursiasiamiehellä olisi oikeus vaatia palkkion alentamista myös sillä perusteella, että palkkio ylittää selvästi sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Vaikka nykyisessä laissa on velkojille jätetty vapaa valta päättää siitä,

minkä perusteen mukaan pesänhoitajan palkkio määrätään, on selvää, että palkkio ei saa olla kohtuuton. Palkkion kohtuullisuutta voi olla vaikea määritellä yksittäistapauksissa, kun palkkion perusteistakaan ei ole toistaiseksi laissa tarkempia säännöksiä. Esillä olevan lainkohdan perusteella konkurssiasiamies voisikin puuttua niihin tapauksiin, joissa palkkio silmiinpistävästi ylittää hyväksyttävänä pidettävän määrän. Palkkion kohtuullisuutta tulee arvioida tässä yhteydessä samoin perustein kuin työsuorituksista maksettavia palkkioita yleensäkin. Huomioon tulee siten ottaa etenkin työn määrä ja vaativuus sekä tehtävän suorittamisessa osoitettu taito ja työn tuloksellisuus. Vertailukohtana tulee pitää tietenkin myös vallitsevaa palkkiotasoa.

Pykälän 4 momentin mukaan tuomioistuimen on kuultava 1—3 momentissa tarkoitettua vaatimusta käsiteltäessä pesänhoitajaa sekä harkintansa mukaan muita asianosaisia siis lähinnä velallista tai niitä velkojia, joita asia erityisesti koskee. Ilman nimenomaista säännöstäkin on selvää, että konkurssiasiamiehen vaatimuksen käsittelee konkurssiasiaissa toimivaltainen tuomioistuin.

8 §. Kun konkurssi raukeaa varojen puuttumisen vuoksi, palautuu konkurssipesään kuuluneiden varojen vallinta velalliselle ja kaikki konkurssin vaikutukset lakkaavat. Myös konkurssihallinnon toimikausi päättyy eikä pesänhoitajilla ole enää oikeutta tutkia velallisen taloudellista tilaa, vaikka aihetta siihen ilmeneisi.

Pykäläehdotuksen mukaan konkurssiasiamiehellä olisi oikeus tarkastaa konkurssipesälle kuuluneet asiakirjat ja tallenteet konkurssin rauettuakin. Hänellä olisi tällöin myös oikeus saada 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja salassapidettäviä tietoja. Lisäksi konkurssiasiamiehellä olisi oikeus määrätä, että velallisen toiminnasta ja tileistä olisi toimitettava erityistarkastus. Mitään enimmäisaikaa ei ehdoteta sille, kuinka kauan konkurssin raukeamisesta tarkastus voitaisiin toimittaa.

On huomattava, että pesänhoitajalla olisi velvollisuus toimittaa tietoja ja selvityksiä konkurssiasiamiehelle konkurssin raukeamisesta huolimatta 3 §:n 1 momentin nojalla.

Se, jonka hallussa asiakirjat ja tallenteet ovat, on velvollinen luovuttamaan ne pyynnöstä konkurssiasiamiehelle tarkastusta varten. Tuomioistuin voi määrätä asiakirjat ja tallenteet takavarikoitavaksi, jos niitä ei pyynnöstä

huolimatta luovuteta tai on vaara että ne kätketään tai hävitetään. Tuomioistuin voi määrätä myös muusta toimenpiteestä, joka on tarpeen tarkastuksen turvaamiseksi. Kysymykseen tulevat lähinnä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitettu turvaamistoimenpide. Takavarikosta tai muusta turvaamistoimenpiteestä olisi soveltuvin osin voimassa, mitä siviiliprosessuaalisia turvaamistoimenpiteitä koskevan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 5, 8 ja 11—14 §:ssä säädetään. Nämä säännökset koskevat muun muassa toimivaltaista tuomioistuinta, turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa, siitä aiheutuneiden vahinkojen korvaamista sekä muutoksenhakua.

Saneerausmenettelyihin liittyvä valvonta

Niin kuin yleisperusteluissa todettiin, saneerausmenettelyihin liittyvä valvonta kohdistuisi vain selvittäjien toimintaan. Konkurssiasiamiehen toimivaltuudetkin olisivat suppeammat kuin konkurssipesien hallinnon valvonnassa.

9 §. Pykälän 1 momentin mukaan konkurssiasiamiehellä olisi oikeus tarkastaa selvittäjälle kuuluvat saneerausmenettelyyn liittyvät asiakirjat ja tallenteet. Kysymykseen tulevat lähinnä selvittäjän itsensä laatimat asiakirjat, selvittäjän kirjeenvaihto, saneerausmenettelyn yhteydessä laaditut selvitykset ja tarkastuskertomukset sekä selvittäjälle toimitetut lakisääteiset ilmoitukset ja lausumat. Konkurssiasiamiehellä olisi 4 §:n 1 momentin mukaisesti oikeus ottaa asiakirjat ja tallenteet haltuunsa ja ottaa niistä jäljennöksiä. Saneerausvelallisen hallinnon, toiminnan ja tilien tarkastusta konkurssiasiamiehelle ei olisi oikeutta toimituttaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin selvittäjän velvollisuudesta toimittaa konkurssiasiamiehelle tämän pyytämiä valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

10 §. Pykälän 1 momentti koskee konkurssiasiamiehen puhe- ja läsnäolo-oikeutta velkojatoimikunnan kokouksessa. Kokouskutsun toimittaminen konkurssiasiamiehelle ei ole tarpeen, ellei hän ole erikseen sitä pyytänyt.

Pykälän 2 momentin mukaan konkurssiasiamies voi avustaa velallista, velkojaa tai selvittäjää saneerausasiassa tai saneerausasiaan liittyvässä oikeudenkäynnissä, jos asialla on yleistä merkitystä. Tältä osin voidaan viitata 6 §:n 2 momentin perusteluihin.

11 §. Yrityksen saneerauksesta annetun lain

85 §:n mukaan tuomioistuin voi velvoittaa selvittäjän, joka laiminlyö hänelle mainitun lain mukaan kuuluvan tehtävän tai velvollisuuden, täyttämään sen määräajassa ja asettaa veloitteen tehosteeksi uhkasakon. Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tuomioistuin voisi päättää tällaisesta pakkokeinosta myös konkurssiasiamiehen vaatimuksesta. Pakkokeinosta voitaisiin määrätä myös ehdotettuun lakiin perustuvan tehtävän tai velvollisuuden laiminlyömisestä.

Yrityksen saneerauksesta annetun lain 86 §:n mukaan tuomioistuin voi omasta aloitteestaan taikka velkojatoimikunnan tai velkojan vaatimuksesta erottaa selvittäjän toimestaan, jos tämä olennaisesti laiminlyö velvollisuuksiaan tai erottamiseen on muu painava syy. Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan myös konkurssiasiamies voisi tehdä 86 §:ssä tarkoitetun erottamisvaatimuksen tuomioistuimelle.

Selvittäjälle maksetaan tehtävästään kohtuullinen palkkio velallisen varoista. Palkkiota määrittäessä on otettava huomioon velallisyrittäjän arvo menettelyn alkaessa, tehtävän vaikeus ja sen vaatimien toimenpiteiden laajuus, selvittäjän työn tulokset sekä muut seikat (yrityksen saneerauksesta annettu laki 87 § 1 momentti). Selvittäjän palkkion vahvistaa velkojatoimikunta taikka, jos sitä ei ole, tuomioistuin. Selvittäjä, velallinen tai velkoja voi moittia tuomioistuimessa velkojatoimikunnan palkkiota ja korvausta koskevaa päätöstä (87 § 4 momentti).

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tuomioistuin voisi konkurssiasiamiehen vaatimuksesta alentaa velkojatoimikunnan selvittäjälle määräämää palkkiota, jos selvittäjä on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä ja velvollisuuksia tai jos palkkio selvästi ylittää mainitun 87 §:n 1 momentin mukaan kohtuullisena pidettävän määrän. Konkursiasiamiehen moiteoikeus rajoittuu siis edellä mainittuihin perusteisiin. Hänen tehtäväänään ei olisi puuttua selvittäjälle määrätyn korvauksen määrään, ellei korvausta tosiasiallisesti voida pitää palkkion osana.

Erinäiset säännökset

12 §. Tuomioistuin voisi tämän pykälän mukaan pyytää vireillä olevassa asiassa konkurssiasiamieheltä lausuntoa tämän toimialaan liittyvästä kysymyksestä. Lausunto voisi siten

koskea esimerkiksi pesänhoitajan tai selvittäjän kelpoisuutta ja esteellisyyttä, hyvää pesänhoitotapaa taikka pesänhoitajan tai selvittäjän toiminnan asianmukaisuutta. Lausunto ei tietenkään sido tuomioistuinta.

13 §. Pykälän 1 momentin mukaan konkurssiasiamiehen määräyksestä hänen alaisensa virkamies voisi käyttää konkurssiasiamiehen puhevaltaa tuomioistuimessa ja avustaa oikeudenkäynnissä. Konkurssiasiamies voisi siten määrätä alaisensa ajamaan 7 tai 11 §:ssä tarkoitettua pesänhoitajaan tai selvittäjään kohdistuvaa vaatimusta ja käyttämään valtion puolesta puhevaltaa 5 §:n 3 momentissa tarkoitettussa korvausasiassa sekä avustamaan velallista, velkojaa, pesänhoitajaa tai selvittäjää oikeudenkäynnissä.

Pykälän 1 momentin mukaan konkurssiasiamies voisi myös antaa tietyn valvonnan toimeenpanoon liittyvän tehtävän alaisensa virkamiehen tai muunkin henkilön suoritettavaksi. Konkurssiasiamiehen on toimeksiannossaan yksilöitävä toimenpide. Se voi olla esimerkiksi velallisen kirjanpidon tarkastaminen taikka osallistuminen velkojainkokoukseen tai velkojatoimikunnan kokoukseen. Konkurssiasiamiehen palveluksessa olevan henkilöstön vähäisyyden vuoksi on tarkoituksenmukaista, että tiettyjen valvontatoimien suorittamiseen voidaan käyttää ulkopuolisiakin, esimerkiksi ulosoton tai verohallinnon henkilöstöä taikka eräissä tapauksissa muitakin kuin julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevia.

Konkurssiasiamies voi käyttää apunaan myös asiantuntijoita. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi velallisen tai konkurssipesän kirjanpitoa tarkastettaessa tai konkurssipesään kuuluvan omaisuuden arvon määrittelyssä (2 mom.).

Ehdotettu 16 §:n salassapitosäännös koskee myös edellä tarkoitettuja ulkopuolisia henkilöitä ja asiantuntijoita.

14 §. Konkurssiasiamies olisi pykälän mukaan oikeutettu saamaan poliisilta ja muulta viranomaiselta tehtävänsä hoitamiseksi tarpeellista virka-apua. Konkurssiasiamies voi tarvita poliisiin virka-apua esimerkiksi 4 §:ssä tarkoitettua tarkastuksen turvaamiseksi. Muita virka-apua antavia viranomaisia voivat olla muun muassa lääninverovirastot, ulosottoviranomaiset ja työvoimahallinto.

15 §. Pykälässä olisi oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva säännös sitä tilannetta varten, että konkurssiasiamiehen tai hänen

alaisensa avustaman henkilön vastapuoli häviää oikeudenkäynnin. Tällöin tuomioistuimen on veloitettava vastapuoli korvaamaan valtiolle avustamisesta aiheutuneet kulut, kuitenkin enintään siinä laajuudessa kuin vastapuolella on oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuus oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännösten mukaan. Vastaavanlainen säännös sisältyy kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 12 §:n 2 momenttiin ja tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain 3 §:n 3 momenttiin.

16 §. Pykälä sisältää salassapitosäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan konkurssi-asiamies, hänen toimistonsa palveluksessa oleva tai hänen toimeksiannostaan tehtävää suorittava ei saa luvatta paljastaa eikä käyttää omaksi tai toisen hyödyksi, mitä hän on saanut tietää jonkun taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta tai yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevasta seikasta.

Edellä säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä salassapidettäviä tietoja saa 2 momentin 1 virkkeen mukaan antaa tuomioistuimelle, esitutkintaviranomaiselle, syyttäjälle, verohallinnolle ja muulle lain mukaan tiedon saantiin oikeutetulle. Konkurssi-asiamiehen velvollisuus toimittaa näitä tietoja perustuu 1 §:n 2 momentin ja asianomaisten viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskeviin säännöksiin.

Pykälän 2 momentin 2 virkkeen mukaan konkurssi-asiamies voisi antaa salassa pidettävän tiedon myös sille, joka tarvitsee tietoa etujensa tai oikeuksiensa suojelemiseksi tai velvolluuksiensa hoitamiseksi. Konkurssi-asiamiehen valvontatoiminnan yhteydessä saattaa paljastua väärinkäytöksiä, jotka voivat toistua muunkin yrityksen toiminnassa ja aiheuttaa vahinkoja luotonantajille tai tavarantoimittajille. Esimerkiksi tällaisissa tapauksissa konkurssi-asiamies voisi antaa ulkopuolisellekin salassa pidettävän tiedon. Konkurssi-asiamies harkitsee kussakin tapauksessa, onko ja missä laajuudessa tiedon antaminen tarpeen tämän säännöksen perusteella.

Velkojilla, pesänhoitajalla, velallisella ja selvittäjällä olisi jo asianosaisina oikeus saada konkurssi-asiamieheltä sellaiset tiedot, jotka vaikuttavat heidän oikeuksiinsa ja velvolluuksiinsa kyseisessä konkurssissa tai saneerauksessa. Rajanveto siitä, mitkä kaikki seikat kuuluvat tämän tiedonsaantioikeuden piiriin, voi olla tosin joissakin tapauksissa ongelmallista. Tiedonsaantioikeus käsittänee ainakin ne tiedot,

joita edellä mainituilla on oikeus saada konkurssisäännön tai yrityksen saneerauksesta annetun lain mukaan. Konkurssi-asiamies voisi puheena olevan säännöksen perusteella harkintansa mukaan antaa edellä mainituille tahoille sellaisen tiedon, jonka ei voida katsoa kuuluvan heidän tiedonsaantioikeutensa piiriin, mutta jota asianomainen tarvitsee säännöksestä ilmenevää tarkoitusta varten.

Pykälän 3 momentin mukaan se, joka rikkoo 1 momentissa tarkoitettua kiellon, olisi tuomitettava konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan salassapitorikoksensa tai tuottamuksellisen salassapitorikoksensa. Ehdotettu rangaistussäännös koskisi siten muuta kuin virkamiestä tai julkisyyhteisön työntekijää. Tämä erillinen rangaistussäännös voidaan tarpeettomana kumota, kun ehdotus rikoslain muuttamisesta tulee voimaan (HE rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi; 94/1993 vp). Tämän jälkeen kiellon rikkominen on näet rangaistavaa joko yksityisen salassapitorikoksena (ehdotus 38 luku 1 §) tai rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan virkamiestä salassapitorikoksena.

17 §. Pykälään sisältyy säännös asetuksenantovaltuudesta. Asetuksella säädetään muun muassa konkurssi-asiamiehen ja hänen toimistonsa viroista sekä asioiden käsittelystä. Pykälän 2 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää siitä, mitä tietoja pesänhoitajan tai selvittäjän on ilman eri pyyntöä annettava konkurssi-asiamiehelle. Nämä tiedot voivat koskea esimerkiksi pitkään vireillä olleita konkurssseja tai saneerausmenettelyjä, konkurssipesän harjoittamaa liiketoimintaa tai konkurssipesän lopettamistoimia.

18 §. Tarkoitus on, että ehdotettu laki tulisi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1995. Sitä ennen voitaisiin kuitenkin ryhtyä lain täytäntöönpanoa valmisteleviin toimiin. Konkurssipesien hallintoa ja selvittäjien toimintaa valvotaisiin tämän lain mukaisesti riippumatta siitä, milloin konkurssi tai saneerausmenettely on alkanut.

1.2. Laki konkurssisäännön muuttamisesta

3 §. Pykälässä säädetään menettelystä velal-

lisen hakiessa itseään konkurssiin. Väliaikaista pesänhoitajaa koskevat uudet säännökset ehdotetaan sijoitettavaksi 50 §:ään, joten esillä olevaan pykälään sisältyvät, osittain jo vanhentuneet säännökset väliaikaisesta pesänhoitajasta ehdotetaan siitä poistettavaksi.

32 §. Pykälän 1 momentin mukaan velkojan, jolla on irtain pantti saatavansa vakuutena, ei tarvitse valvoa saatavaansa, jos hän haluaa ottaa maksun vain pantista. Pykälän 2 momentin mukaan velallinen tai velkoja voi kuitenkin kiistää saatavan. Velkoja ei tällöin saa maksua pantista ennen kuin hän on saatavansa niin todistanut kuin valvonnasta on säädetty. Joulukuun alusta 1993 voimaan tulleen lainmuutoksen mukaan pesänhoitajan on tarkastettava valvonnat. Hänen on tehtävä muistutus, jos hän katsoo, että saatava tai sille vaadittu etuoikeus on aiheeton (67 a §). Pykälää ehdotetaan johdonmukaisuuden vuoksi tarkistettavaksi siten, että myös pesänhoitaja voisi kiistää panttivelkojan saatavan.

45 §. Pykälän 1 momentin mukaan konkurssipesään luetaan se omaisuus, joka velallisella oli, kun hän teki konkurssihakemuksen tuomioistuimelle tai kun tuomioistuin velkojan pyynnöstä teki päätöksen velallisen omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin. Säännökseen ehdotetaan lakitekniistä tarkistusta sen vuoksi, että konkurssin alkamisajankohta on velallisoitteisissa konkurssissa muuttunut. Konkurssisäännön 1 päivänä joulukuuta 1993 voimaan tulleen 9 §:n mukaan konkurssi ei näet ala enää siitä, kun velallinen teki konkurssihakemuksen tuomioistuimelle, vaan siitä, kun tuomioistuin teki päätöksen konkurssiin asettamisesta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi tämän mukaisesti. Momenttiin ehdotetaan myös eräitä sanonnallisia muutoksia.

50 §. Pykälä koskee väliaikaisen pesänhoitajan määräämistä velkojain kuulustelusta päätettäessä. Nyt kaikki väliaikaista pesänhoitajaa koskevat säännökset on tarkoitus koota tähän pykälään, tekipä konkurssihakemuksen velallinen tai velkoja.

Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin määrää konkurssiin asettamisesta päättäessään yhden tai useamman väliaikaisen pesänhoitajan. Pesänhoitajien lukumäärä määräytyisi, niin kuin nykyisinkin, konkurssipesän laajuuden ja odotettavissa olevan työmäärän mukaan.

Tuomioistuin voisi kuulla väliaikaisen pesänhoitajan määräämistä koskevasta asiasta yhtä

tai useampaa velkojaa sekä väliaikaiseksi pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä. Tuomioistuimen voi olla erityisesti syytä kuulla ainakin keskeisten velkojien mielipidettä velallisen pesänhoitajaksi esittämän henkilön soveliaisuudesta ja esteettömyydestä. Pykälän 1 momentissa olisi myös säännökset väliaikaiselle pesänhoitajalle asetettavista vaatimuksista. Väliaikaisen pesänhoitajan tulee olla tehtävään kykenevä ja sopiva. Hänen on oltava täysivaltainen ja rehelliseksi tunnettu. Hänellä tulee olla tehtävän vaatima ammattitaito sekä tehtävän edellyttämät toimistotilat ja -välineet. Väliaikaiseksi pesänhoitajaksi ei voitaisi määrätä henkilöä, joka on sellaisessa suhteessa velalliseen, että se voi vaarantaa hänen riippumattomuuttaan tai kykyään hoitaa asianmukaisesti tehtäviään. Kysymykseen voi tulla esimerkiksi aikaisempi toimeksiantosuhte, omistukseen perustuva suhde taikka jäsenyys velallisyrytyksen hallinnossa. Jos aihetta on, tuomioistuimen on sopivalla tavalla kuultava pesänhoitajaksi esitettyä hänen mahdollisesta esteellisyyttänsä. Tuomioistuimen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota väliaikaisen pesänhoitajan kelpoisuuteen ja esteettömyyteen, kun hakijana on velallinen, joka esittää väliaikaiseksi pesänhoitajaksi muuta kuin asianajajaa. Pykälän 2 momentissa luettelaa väliaikaisen pesänhoitajan tehtävät. Säännös vastaa nykyistä käytäntöä. Lakiehdotuksen 50 a §:ssä olisi säännökset pesän omaisuuden realisoinnista väliaikaisen pesänhoitajan hallintoaikana.

Pykälän 3 momentti koskee väliaikaisen pesänhoitajan palkkiota, josta konkurssisäännössä ei nykyisin ole lainkaan säännöksiä. Ehdotuksen mukaan väliaikaiselle pesänhoitajalle maksettaisiin tehtävästään työn vaativuuteen, tehtyyn työhön ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio. Tehtyä työtä arvioitaessa otetaan huomioon työn määrä ja työn laatu. Muina seikkoina voi tulla kysymykseen muun muassa väliaikaisen pesänhoitajan kokemus ja konkurssipesän laajuus. Väliaikaisella pesänhoitajalla olisi oikeus saada korvaus hänelle aiheutuneista, tehtävän kannalta tarpeellisista kustannuksista. Väliaikaisen pesänhoitajan palkkiosta päättäisi, kuten nykyisin, velkojainkokous. Jos konkurssi raukeaa, väliaikaisen pesänhoitajan on kohdistettava palkkiovaatimus velalliseen tarvittaessa kanneteitse. Nykyistä käytäntöä ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että konkurssin rautessa tuomioistuin vahvistaa väliaikaisen pesänhoitajan tai velalli-

sen vaatimuksesta palkkion ja korvauksen määrän. Väliaikainen pesänhoitaja on oikeutettu pidättämään konkurssipesän varoista palkkion ja korvauksen maksamiseen tarvittavan määrän. Tuomioistuimen on kuultava väliaikaisen pesänhoitajan palkkio- ja korvausvaatimuksesta velkojainkuulustelussa läsnä olevaa velallista.

Väliaikainen pesänhoitaja voitaisiin vapauttaa tehtävästään, jos hän laiminlyö tehtäviään tai siihen on muu painava syy. Tällainen syy voi olla esimerkiksi, että pesänhoitaja havaitaan sittemmin esteelliseksi.

50 a §. Ehdotuksen mukaan väliaikainen pesänhoitaja voi myydä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta silloin, kun se välttämättömästi tappioiden välttämiseksi. Niinpä pilaantuva tai arvoltaan nopeasti aleneva omaisuus on syytä myydä heti samoin kuin sellainen omaisuus, jonka säilyttäminen tulisi konkurssipesälle ilmeisen epäedulliseksi. Väliaikainen pesänhoitaja voisi myydä pesään kuuluvaa omaisuutta myös konkurssipesän välttämättömien kustannusten suorittamiseksi. Kiinteätä omaisuutta väliaikainen pesänhoitaja ei voisi myydä. Ennen myyntiä väliaikaisen pesänhoitajan olisi kuultava ainakin suurempia velkojia sekä velallista. Ehdotus vastaa nykyistä käytäntöä.

58 §. Yleisperusteluissa mainituista syistä pykälän 1 momenttiin tulisi säännös, jonka mukaan uskotulla miehellä olisi samanlainen oikeus kuin toimitsijamiehellä myydä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta. Kun uskottu mies on määrätty, voi konkurssipesä ryhtyä siten kaikkiin tarvittaviin realisointitoimiin.

Pykälän 2 momenttiin tulisi säännös sitä tilannetta varten, että velallinen on valittanut konkurssiin asettamista koskevasta päätöksestä. Jos omaisuus myydään ennen kuin valituksesta on annettu ratkaisu, muutoksenhaku voi menettää merkityksensä. Toisaalta konkurssin tarkoitus voisi vaarantua, jos muutoksenhaku ilman muuta estäisi realisoinnin. Siksi ehdotetaan, että muutoksenhakutuomioistuin voisi velallisen vaatimuksesta kieltää konkurssipesän hallintoa myymästä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta enempää kuin on tarpeen 50 a §:n mukaan tai antaa myyntiä koskevia rajoituksia, kunnes tuomioistuin toisin määrää. Edellä mainittu rajoitus voisi sisältää esimerkiksi vakuuden asettamisen sen vahingon varalta, joka myynnistä voi velalliselle aiheutua, jos konkurssiin asettamispäätös sittemmin kumotaan.

Edellä mainittu kieltö tai rajoitus voi koskea myös vain tiettyä omaisuutta.

71 §. Pykälässä on perussäännökset konkurssipesään kuuluvan omaisuuden myymisestä. Pykälän 1 momentissa säännellään sitä tapausta, että velallinen on tehnyt konkurssissa velkojillensa sovinto- tai akordiehdotuksen. Tätä säännöstä ei ehdoteta tässä yhteydessä tarkistettavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan kiinteä omaisuus voidaan myydä vain julkisella huutokaupalla, elleivät kaikki velkojainkokouksessa läsnä olevat velkojat ja velallinen muuhun suostu. Sama koskee 3 momentin mukaan irtainta omaisuutta. Kuitenkin elinkeinotoiminnassa käytettävä irtain omaisuus saadaan myydä muullakin tavoin kuin julkisella huutokaupalla, jos ne velkojat, joiden saamisista on enemmän kuin puolet, katsovat sen voivan tällä tavoin edullisimmin tapahtua. Pykälän 2 momentissa on lisäksi säännökset kiinnityksen haltijan aseman turvaamisesta. Pykälän 4 momentti koskee aluksen ja aluksessa olevan tavaran myymistä. Konkurssisäännön 76 §:ssä säädetään irtaimen pantin myymisestä.

Pykälän 2—4 momentti ehdotetaan kokonaisuudessaan muutettavaksi. Pykälän 2 momenttiin tulisi yleinen periaate siitä, että konkurssipesään kuuluva omaisuus, olipa se minkälaisia tahansa, on myytävä konkurssipesän kannalta edullisimmalla tavalla. Konkurssihallinnon on myytävä omaisuus siis vapaalla myynnillä tai pesänhoitajan toimittamalla konkurssihuutokaupalla taikka muulla tavoin sen mukaan kuin edullisimmaksi katsotaan. Pesänhoitajan on selvitettävä, millä tavalla omaisuudesta saadaan korkein hinta. Tämä voi edellyttää hyvinkin erilaisia toimenpiteitä, esimerkiksi tarjouskilpailun järjestämistä.

Päätöksenteko omaisuuden myynnistä määräytyisi 69 §:n yleissäännöksen mukaan, joten yksinkertainen äänen enemmistö ratkaisee, jollei 71 a §:stä muuta johdu.

Pykälän 3 momentin mukaan myytäessä kiinteistöä tai muuta kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annetussa asetuksessa tarkoitettua kiinteää omaisuutta, rekisteröityä alusta tai ilma-alusta taikka autokiinnityslain mukaista kiinnityksen kohdetta on pysytettävä voimassa panttioikeus tai muu oikeus, josta sellainen omaisuus vastaa. Omaisuuden myynti ei siis saa heikentää kiinnityksen haltijan asemaa. Säännös vastaa kiinteän omaisuuden ja aluksen osalta asiallisesti nykyisen pykälän 2 ja 4

momentin säännöksiä. Nyt ehdotettuun säännökseen on lisätty kiinnityskelpoiset ilma-alukset ja autot, joiden osalta sääntelyn tulisi olla samanlainen. Lainkohdan mukaan konkurssihallinnolla olisi edelleen oikeus antaa edellä tarkoitettu omaisuus myytäväksi ulosottolaissa säädettyssä järjestyksessä.

Pykälän 4 momentissa on viittaus 76 §:ään, jossa säädetään konkurssipesään kuuluvan irtaimen pantin myynnistä.

71 a §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että viittaus nyt muutettavaksi ehdotettuun 71 §:n 2 momenttiin poistetaan.

71 b §. Pykälässä on säännös siitä, että konkurssipesän omaisuuden ostajaa luottotamaan lupautunut velkoja on esteellinen osallistumaan luovutusta koskevaan päätöksentekoon. Kun kiinteän omaisuuden myyntirajoitukset ehdotetaan poistettaviksi, tulisi säännöksen koskea yhtäläisesti sekä kiinteän että irtaimen omaisuuden luovutusta. Tämän vuoksi pykälästä ehdotetaan poistettaviksi viittaukset 71 a §:ään ja muutettavaksi ehdotettuun 71 §:n 3 momenttiin.

76 §. Pykälässä on säännökset irtaimen pantin myymisestä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä ei enää mainittaisi, millä tavalla velkojan on myytävä hallussaan oleva irtain pantti. Nykyisen 76 §:n mukaan velkojan on myytävä pantti julkisella huutokaupalla.

Lakiehdotuksen 71 §:n 2 momentissa oleva säännös, jonka mukaan konkurssipesän omaisuus on myytävä pesän kannalta edullisimmalla tavalla, koskee konkurssipesän suorittamaa myyntiä. Panttivelkojan yleinen huolenpitoluottolisuus omistajaa kohtaan edellyttää konkurssitilanteessa yhtä lailla, että pantinhaltijan on panttia myydessään otettava huomioon konkurssipesän edut. Tästä ehdotetaan otettavaksi pykälään nimenomainen säännös, joka vastaa pantin myynnissä yleensä noudatettavia säännöksiä (kauppakaari 10 luku 2 § 4 momentti ja laki elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine 8 § 1 momentti). Tämä merkitsee sitä, että pantinhaltijan on pyrittävä saamaan pantista mahdollisimman korkea myyntihinta.

Pantinhaltijan ja konkurssipesän väliset suhteet säilyisivät ennallaan. Konkurssipesällä olisi edelleen oikeus lunastaa pantti ja pantinhaltijan olisi annettava ajoissa tieto myynnistä konkurssipesälle, jotta se voisi harkita pantin lunastamista. Konkurssipesällä olisi oikeus toi-

mittaa myynti silloin, kun pantinhaltija ei sitä tee. Pykälän 1 momentissa todettaisiin nimenomaisesti, että konkurssipesä voi toimittaa myynnin vain, jos pantinhaltija saa siten täyden suorituksen saatavalleen. Pantinhaltijan suostumuksella voidaan tästä tietenkin poiketa.

Pykälän 2 momentin mukaan pantinhaltijan olisi annettava pesänhoitajille tilitys siitä, mitä myymisellä on kertynyt ja miten myyntihinta on käytetty velan maksuun, ja luovutettava mahdollinen ylijäämä konkurssipesälle. Säännös vastaa asiallisesti nykyistä lakia.

84 a §. Konkurssipesän hallintoa koskevaan 5 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa todettaisiin, että konkurssiasiamies seuraa ja valvoo konkurssipesien hallintoa siten kuin siitä erikseen säädetään.

98 §. Pykälässä on säännökset konkurssissa annettavasta tuomiosta ja siitä, miten alioikeuden ja hovioikeuden on meneteltävä, kun tuomioon haetaan muutosta. Pykälään jäisi edelleen säännös, jonka mukaan konkurssi katsotaan päättyneeksi, kun alioikeuden tuomio annetaan. Muutoksenhaku ei asiaan vaikuttaisi. Pesänhoitaja olisi edelleen velvollinen pitämään konkurssituomion asianosaisten saatavilla. Pykälästä poistettaisiin tarpeettomina muutoksenhakua koskevat erityissäännökset, ja muutoksenhaussa noudatettaisiin oikeudenkäymiskaaren yleisiä säännöksiä. Nykyisen pykälän mukaan hovioikeuden on annettava päätös kahden kuukauden kuluessa kirjelmien vaihdon päättymisestä. Kun hovioikeusasetuksen (211/94) 14 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan konkurssiasiat käsitellään hovioikeudessa kiireellisinä, ei tämäkään säännös ole tarpeen.

99 §. Pykälässä on säännökset siitä, missä laajuudessa asianosainen voi vedota muutoksenhakuuomistuksessa uusiin seikkoihin. Kun oikeudenkäymiskaaren 25 luvussa on asiasta yleiset säännökset, nämä säännökset ehdotetaan poistettavaksi pykälästä. Pykälään tulisi yleinen muutoksenhaku koskeva säännös, jonka mukaan konkurssituomioon voi hakea valittamalla muutosta siten kuin oikeudenkäymiskaaren 25 luvussa säädetään.

114 § (kumotaan). Pykälän mukaan konkurssiasiaa kaikki asiakirjat on annettava tuomioistuimelle kaksin kappalein. Jos tämä laiminlyödään, on asianomaisen maksettava valtiolle jäljentämiskustannukset. Säännös ei vastaa enää nykyajan tarpeita ja se ehdotetaan kumottavaksi.

Voimaantulosäännös. Tarkoitus on, että laki

tulisi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1995. Uusia säännöksiä sovellettaisiin heti lain tultua voimaan.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi vuoden 1998 loppuun asti voimassa oleva säännös, jonka mukaan pesänhoitajan ei tarvitsi laatia enää konkurssipesän lopettamisesta vahvistetun kaavan mukaista ilmoitusta. Tämä ilmoitus toimitetaan tuomioistuimelle, joka toimittaa sen edelleen tilastokeskukselle. Vahvistettu kaava on jo vanhentunut eikä näitä tietoja järjestelmällisesti tilastoida. Ilmoitusten laatimisesta ja toimittamisesta aiheutuu siten turhaa työtä. Vastaavien tietojen saanti konkurssista tutkimuskäyttöön voidaan järjestää toisella tavalla. Lakiteknisistä syistä muutos toteutettaisiin väliaikaisena.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotetun konkurssipesien hallinnon valvontaa koskevan lain perusteella annetaan ase-

tus, jossa säädettäisiin muun muassa konkurssiasiamiehen ja hänen toimistonsa viroista sekä asian käsittelystä. Asetuksella voitaisiin säätää myös pesänhoitajan ja selvittäjän tietojenanto-velvollisuudesta. Asetusluonnoksia ei ole liitetty tähän esitykseen. Asetu siitä minkälaisia tietoja toimitsijamiesten on oikeudelle toimitettava konkurssipesän lopullisesta selvityksestä (76/22) sekä valtioneuvoston päätös alioikeuksien velvollisuudesta antaa konkurssiasioista erinäisiä tietoja Tilastolliselle Päätoimistolle (77/22) kumotaan.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1995.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

konkurssipesien hallinnon valvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleiset säännökset

1 §

Konkurssipesien hallinnon valvontaa varten on oikeusministeriön yhteydessä konkurssiasiamies.

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on:

1) seurata konkurssipesien toimintaa sekä aloittein, neuvoin ja ohjein edistää sekä kehittää hyvää pesänhoitotapaa;

2) valvoa, että konkurssipesiä hoidetaan lain ja hyvän pesänhoitotavan mukaisesti ja että pesänhoitajat asianmukaisesti hoitavat heille kuuluvat tehtävät;

3) huolehtia tarvittaessa velallisen tilien ja toiminnan tarkastamisesta;

4) ryhtyä tarpeellisiin toimiin tietoonsa tulleiden laiminlyöntien ja väärinkäytösten tai muiden oikaisua vaativien seikkojen vuoksi; sekä

5) suorittaa muut hänelle lailla tai asetuksella säädetty tehtävät.

Konkurssiasiamiehen tulee vastaavasti tarpeellisessa laajuudessa seurata myös yrityksen saneerausmenettelyjen toimeenpanoa sekä valvoa, että selvittäjät asianmukaisesti hoitavat tehtävänsä.

2 §

Konkurssiasiamiehellä voi olla toimisto. Toimistossa voi olla valtion talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa.

Konkurssipesien hallinnon valvonta

3 §

Väliaikaisen pesänhoitajan, uskotun miehen ja toimitsijamiehen (*pesänhoitaja*) on viipymättä toimitettava konkurssiasiamiehelle hänen pyytämänsä, valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Heidän on muutenkin myötävaikutettava siihen, että konkurssiasiamies voi asianmukaisesti hoitaa tehtävänsä. Pesänhoitajalla on nämä velvollisuudet hänen toimikautensa päätyttyäkin.

Mitä 1 momentissa säädetään pesänhoitajas-

ta, koskee myös konkurssisäännön 52 §:n 2 momentin nojalla määrättyä valvojaa.

4 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus tarkastaa tehtävänsä suorittamisen kannalta tarpeelliseksi katsomansa, konkurssipesälle kuuluvat velallista tai konkurssipesää koskevat asiakirjat ja muut tallenteet. Konkurssiasiamies voi ottaa asiakirjat ja tallenteet tarkastuksen ajaksi haltuunsa ja niistä voidaan ottaa jäljennöksiä. Konkurssiasiamiehellä on oikeus päästä konkurssipesän hallinnassa oleviin toimisto-, tuotanto-, säilytys- tai muihin vastaaviin tiloihin sekä tarkastaa pesän kassavarat ja pesään kuuluva muu omaisuus.

Konkurssiasiamiehellä on salassapitosäännösten estämättä samanlainen oikeus kuin velallisella tai konkurssipesällä saada velallisen tai konkurssipesän toimintaa ja taloudellista asemaa koskevat tiedot sekä tiedot velallisen tai konkurssipesän pankkitileistä ja maksuliikenteestä sekä rahoitusta koskevista sopimuksista ja sitoumuksista. Tiedot on annettava maksutta.

5 §

Konkurssiasiamies voi määrätä yhden tai useamman tarkastajan suorittamaan velallisen tai konkurssipesän hallinnon, tilien ja toiminnan erityistarkastuksen. Tarkastajilla on 4 §:n 1 momentin mukaiset oikeudet.

Eryistarkastus maksetaan valtion varoista. Mikäli tarkastus on ollut konkurssipesän kannalta tarpeellinen, konkurssipesä on velvollinen maksamaan valtiolle siitä aiheutuneet kokonaiskustannukset. Maksuvelvollisuus voidaan myös määrätä alkavaksi vasta siitä, kun konkurssipesään kertyy maksun suorittamista varten riittävästi varoja. Maksujen osalta noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä valtion maksuperustelaissa (150/92) säädetään.

Konkurssipesä voi saattaa maksuvelvollisuuttaan koskevan asian hakemuksesta konkurssiasiaissa toimivaltaisen tuomioistuimen ratkaistavaksi 30 päivän kuluessa konkurssiasiamiehen päätöksestä tiedon saatuaan. Tuo-

mioistuin voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon toistaiseksi.

6 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus osallistua velkojainkokouksiin ja käyttää niissä puhevaltaa sekä saada pöytäkirjaan merkityksi ne huomautukset, joihin hän katsoo olevan aihetta.

Konkurssiasiamies voi avustaa konkurssivelallista, velkojaa tai pesänhoitajaa konkurssiasiasia tai konkurssiasiaan liittyvässä oikeudenkäynnissä, jos asialla on yleistä merkitystä.

7 §

Jos pesänhoitaja laiminlyö hänelle kuuluvan tehtävän tai velvollisuuden, tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta velvoittaa hänet suorittamaan sen määräajassa ja asettaa velvoitteen tehosteeksi uhkasakon.

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta vapauttaa pesänhoitajan tehtävästään, jos tämä on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka siihen on muu painava syy. Uusi pesänhoitaja määrätään noudattaen, mitä konkurssisäännön 50—52 §:ssä säädetään.

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta alentaa velkojien pesänhoitajalle määräämää palkkiota, jos pesänhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Vaatimus on esitettävä 30 päivän kuluessa siitä, kun velkojat ovat päättäneet pesänhoitajan palkkiosta.

Tuomioistuimen on kuultava 1—3 momentissa tarkoitettussa asiassa pesänhoitajaa ja harkintansa mukaan muita asianosaisia.

8 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus saada tarkastettavakseen 4 §:n 1 momentin mukaisesti konkurssipesälle kuuluneet asiakirjat ja tallenteet sekä oikeus saada 4 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot samoin kuin oikeus määrätä erityistarkastus toimitettavaksi myös silloin, kun konkurssi on rauennut varojen puuttumisen vuoksi.

Jos velallinen tai joku muu, jonka hallussa 1 momentissa tarkoitettut asiakirjat ja tallenteet ovat, ei pyynnöstä luovuta niitä konkurssiasiamiehelle tai on vaara, että ne hävitetään tai kätketään, tuomioistuin voi määrätä ne tarkas-

tuksen ajaksi takavarikoitaviksi. Tuomioistuin voi määrätä myös muusta toimenpiteestä, joka on tarpeen tarkastuksen turvaamiseksi. Tällaisesta turvaamistoimenpiteestä on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 5, 8 ja 11—14 §:ssä säädetään.

Saneerausmenettelyihin liittyvä valvonta

9 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus 4 §:n 1 momentin mukaisesti tarkastaa selvittäjille kuuluvat, saneerausmenettelyyn liittyvät asiakirjat ja muut tallenteet.

Selvittäjän on viipymättä toimitettava konkurssiasiamiehelle tämän pyytämät, valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Selvittäjän on muutenkin myötävaikutettava siihen, että konkurssiasiamies voi asianmukaisesti hoitaa tehtävänsä. Selvittäjällä on nämä velvollisuudet hänen toimikautensa päätyttyäkin.

10 §

Konkurssiasiamiehellä on oikeus osallistua velkojatoimikunnan kokouksiin ja käyttää niissä puhevaltaa sekä saada pöytäkirjaan merkityksi ne huomautukset, joihin hän katsoo olevan aihetta.

Konkurssiasiamies voi avustaa velallista, velkojaa tai selvittäjää saneerausasiassa tai saneerausasiiaan liittyvässä oikeudenkäynnissä, jos asialla on yleistä merkitystä.

11 §

Konkurssiasiamiehen vaatimuksesta tuomioistuin voi:

1) yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/93) 85 §:n mukaisesti velvoittaa selvittäjän täyttämään tälle tämän tai muun lain mukaan kuuluvan tehtävän tai velvollisuuden;

2) yrityksen saneerauksesta annetun lain 86 §:n mukaisesti erottaa selvittäjän toimestaan; sekä

3) alentaa velkojatoimikunnan selvittäjälle määräämää palkkiota, jos selvittäjä on olennaisesti laiminlyönyt hänelle tämän tai muun lain mukaan kuuluvan tehtävän tai velvollisuuden taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä yrityksen saneerauksesta annetun lain 87 §:n 1 momentin mukaan voidaan pitää kohtuullisena.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu vaatimus on pantava vireille ja käsiteltävä

noudattaen soveltuvin osin, mitä yrityksen saaneeruksesta annetun lain 87 §:n 4 momentissa säädetään.

Erinäiset säännökset

12 §

Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä pyytää vireillä olevassa asiassa konkurssiasiamieheltä lausuntoa tämän toimialaan liittyvästä kysymyksestä.

13 §

Konkurssiasiamiehen määräyksestä hänen alaisensa virkamies voi käyttää hänen puolestaan puhevaltaa tuomioistuimessa tai avustaa oikeudenkäynnissä. Konkurssiasiamies voi antaa määrätyn valvonnan toimeenpanoon liittyvän tehtävän alaisensa virkamiehen tai muun henkilön suoritettavaksi.

Konkurssiasiamies voi käyttää asiantuntijoita.

14 §

Konkurssiasiamies sekä hänen toimeksiantonastaan erityistarkastusta tai valvonnan toimeenpanoon liittyvää tehtävää suorittava on oikeutettu saamaan poliisilta tai muulta viranomaiselta tehtävänsä hoitamiseksi tarpeellista virka-apua.

15 §

Jos konkurssiasiamiehen tai hänen alaisensa virkamiehen avustaman henkilön vastapuoli häviää asian oikeudenkäynnissä, hänet on velvoitettava korvaamaan valtiolle avustamisesta aiheutuneet kustannukset samojen perusteiden mukaan kuin oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta asianosaisten kesken säädetään.

16 §

Konkurssiasiamies, hänen toimistonsa palveluksessa oleva tai hänen toimeksiantonastaan tehtävää suorittava ei saa luvatta paljastaa eikä käyttää omaksi tai toisen hyödyksi, mitä hän on tehtävässään saanut tietää jonkun taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta tai yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevasta seikasta.

Edellä 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä konkurssiasiamiehellä on oikeus antaa tietoja tuomioistuimelle, esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle sekä verohallinnolle ja muulle lain mukaan tiedon saantiin oikeutetulle viranomaiselle. Konkurssiasiamiehellä on oikeus antaa salassa pidettävä tieto myös sille, joka tarvitsee sitä etujensa tai oikeuksiensa suojelemiseksi tai velvollisuuksiensa hoitamiseksi.

Joka vastoin 1 momentin säännöksiä ilmaisee tai käyttää siinä tarkoitettuja tietoja, on, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan, tuomittava *konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

17 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Asetuksella voidaan säätää siitä, mitä tietoja pesänhoitajan ja selvittäjän on ilman eri pyyntöä toimitettava konkurssiasiamiehelle.

18 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**konkurssisäännön muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 9 päivänä marraskuuta 1868 annetun konkurssisäännön 56 ja 114 §,

muutetaan 3 §, 32 §:n 2 momentti, 45 §:n 1 momentti, 50 ja 58 §, 71 §:n 2—4 momentti, 71 a §:n 1 momentti sekä 71 b, 76, 98 ja 99 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 § 5 päivänä helmikuuta 1926 annetussa laissa (27/26), 32 §:n 2 momentti 7 päivänä toukokuuta 1965 annetussa laissa (246/65), 45 §:n 1 momentti 26 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (759/91), 71 §:n 2 ja 4 momentti 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetussa laissa (75/22), 71 §:n 3 momentti, 71 a §:n 1 momentti ja 71 b § 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1585/92) sekä 76 § 3 päivänä joulukuuta 1895 annetussa laissa,

lisätään lakiin uusi 50 a § ja lain 5 lukuun uusi 84 a § seuraavasti:

3 §

Jos velallinen ei ole ehtinyt tehdä 2 §:ssä mainittua luetteloa, hänen on hakemuksessaan tai sen liitteessä ilmoitettava velkojansa ja näiden yhteystiedot. Velallisen on pesäluetteloa laadittaessa valan velvoituksin rehellisesti ilmoitettava kaikki, mitä pesään kuuluu, sekä myös muut tiedot, jotka ovat tarpeen täydellisen pesäluettelon laatimiseksi.

32 §

Jos velallinen, muu velkoja tai pesänhoitaja kiistää velkojan saatavan, velkoja ei saa maksua pantista ennen kuin saatava on niin ilmoitettu ja todistettu kuin saatavien valvonnasta säädetään.

45 §

Konkurssipesään luetaan kaikki se ulosmittauskelpoinen omaisuus, joka velallisella konkurssin alkaessa oli tai joka ennen konkurssin päättymistä velalliselle tulee, sekä kaikki mitä takaisinsaannista konkurssipesään annettujen säännösten mukaisesti voidaan saada pesään takaisin.

50 §

Kun päätös konkurssiin asettamisesta tehdään, tuomioistuim määrää samalla yhden tai useamman väliaikaisen pesänhoitajan. Väliaikaisen pesänhoitajan on oltava täysivaltainen ja rehelliseksi tunnettu henkilö. Hänen tulee olla tehtävään kykenevä ja sopiva. Hän ei saa olla velalliseen sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai kykyään hoitaa asianmukaisesti tehtävänsä. Ennen pesänhoitajan määräämistä tuomioistuim voi harkintansa mukaan kuulla velkojia ja pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä.

Väliaikaisen pesänhoitajan tulee ottaa pesän asiakirjat ja omaisuus hoitoonsa, laatia luettelo pesän varoista ja veloista sekä ryhtyä muihin tehtävän edellyttämiin toimiin.

Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään työn vaativuuteen, tehtyyn työhön ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio. Väliaikaisella pesänhoitajalla on myös oikeus saada korvaus hänelle aiheutuneista, tehtävän kannalta tarpeellisista kustannuksista. Jos konkurssi määrätään raukeamaan, maksuvelvollinen on velallinen. Tuomioistuim vahvistaa tällöin väliaikaisen pesänhoitajan tai velallisen vaatimuksesta läsnä olevaa

toista osapuolta kuultuaan palkkion ja korvauksen määrän. Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus pidättää konkurssin raukeamisen varalta tarpeellinen määrä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamista varten.

Tuomioistuimien voi väliaikaista pesänhoitajaa ja harkintansa mukaan velkojia kuultuaan vapauttaa väliaikaisen pesänhoitajan tehtävästään, jos hän laiminlyö tehtäviään tai siihen on muu painava syy.

50 a §

Väliaikainen pesänhoitaja voi myydä velallista ja suurimpia velkojia kuultuaan konkurssipesään kuuluvaa irtainta omaisuutta siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä tappioiden välttämiseksi taikka konkurssipesän hallinnosta tai hoidosta aiheutuvien kustannusten maksamiseksi.

58 §

Uskotulla miehellä on samanlainen oikeus kuin toimitsijamiehellä myydä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta.

Jos velallinen on valittanut konkurssiin asettamista koskevasta päätöksestä, ylempi tuomioistuin voi velallisen vaatimuksesta kieltää uskottua miestä tai toimitsijamiestä myymästä omaisuutta enempää kuin 50 a §:n mukaan on tarpeen tai antaa muita omaisuuden myyntiä rajoittavia määräyksiä, kunnes toisin määrätään.

71 §

Konkurssipesän on myytävä konkurssipesään kuuluva omaisuus pesän kannalta edullisimmalla tavalla.

Myytäessä kiinnityksestä kiinteään omaisuuden annettussa asetuksessa tarkoitettua omaisuutta, rekisteröityä alusta tai ilma-alusta taikka autoa tai muuta autokiinnityslain (810/72) mukaista kiinnityksen kohdetta on pysytettävä voimassa panttioikeus ja muu oikeus, josta sellainen omaisuus vastaa. Pesänhoitaja voi antaa sellaisen omaisuuden myytäväksi ulosotolaissa säädettyssä järjestyksessä.

Muun kuin 2 momentissa tarkoitettujen irtaimen pantin myynnistä säädetään 76 §:ssä.

71 a §

Jos velallisyriksen liiketoiminta tai varalli-

suus tai osa niistä on tarkoitus luovuttaa toiminnallisena kokonaisuutena sellaiselle luovutuksensaajalle, joka tai jonka omistaja on 2 momentissa tarkoitettussa läheisyysuhteessa velalliseen, velallisyriksen omistajaan tai velkojaan, päätös luovutuksesta edellyttää, että sitä kannattavat sekä ne velkojat, joiden saatavia on enemmän kuin puolet panttioikeuden tai muun perusteen nojalla etuoikeutetuista saatavista, että ne velkojat, joiden saatavia on enemmän kuin puolet muista saatavista. Saatava, jonka vakuutena on pantti- tai etuoikeuden tuottava pidätysoikeus tai yritys kiinnitys velallisen omaisuuteen, katsotaan kokonaisuudessaan etuoikeutetuksi saatavaksi. Huomioon ei oteta niitä viimesijaisia saatavia, joille ei ilmeisesti tule kertymään jako-osuutta.

71 b §

Velkoja, joka on lupautunut luotottamaan konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hankintaa, ei saa osallistua luovutusta koskevaan päätöksentekoon, jos hänen saatavansa on etuoikeutettu panttioikeuden tai muun perusteen mukaan.

76 §

Jos velkojalla on irtainta omaisuutta panttina tai muuten panttioikeuden nojalla hallussa, velkojan on itse huolehdittava pantin myymisestä, jollei konkurssipesä sitä lunasta. Velkojan on annettava pesänhoitajille riittävän ajoissa tieto pantin myynnistä. Panttia myytävässä on otettava huomioon myös konkurssipesän edut. Jos velkoja ei tahdo toimittaa myymistä, konkurssipesä voi huolehtia siitä. Konkurssipesä voi toimittaa myynnin kuitenkin vain, jos velkoja saa siten täyden maksun saatavastaan.

Velkojan on annettava konkurssipesälle tilitys myynnistä ja myyntihinnan käyttämisestä sekä luovutettava sille mahdollinen ylijäämä.

84 a §

Konkurssiasiamies seuraa ja valvoo konkurssipesien hallintoa siten kuin siitä erikseen säädetään.

98 §

Konkurssi katsotaan päättyneeksi, kun alioikeuden tuomio annetaan.

Pesänhoitajan on pidettävä tuomio asia-
osaisten saatavilla.

99 §

Muutosta tuomioon haetaan hovioikeudelta
valittamalla oikeudenkäymiskaaren 25 luvussa
säädetystä järjestyksessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Siitä poiketen, mitä 105 ja 106 §:ssä sääde-
tään, toimitsijamiehellä ei ole vuoden 1998
loppuun asti velvollisuutta toimittaa tuomiois-
tuimelle tietoja konkurssipesän lopullisesta sel-
vityksestä.

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Anneli Jäätteenmäki*

2.

Laki**konkurssisäännön muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 9 päivänä marraskuuta 1868 annetun konkurssisäännön 56 ja 114 §, *muutetaan* 3 §, 32 §:n 2 momentti, 45 §:n 1 momentti, 50 ja 58 §, 71 §:n 2—4 momentti, 71 a §:n 1 momentti sekä 71 b, 76, 98 ja 99 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 § 5 päivänä helmikuuta 1926 annetussa laissa (27/26), 32 §:n 2 momentti 7 päivänä toukokuuta 1965 annetussa laissa (246/65), 45 §:n 1 momentti 26 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (759/91), 71 §:n 2 ja 4 momentti 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetussa laissa (75/22), 71 §:n 3 momentti, 71 a §:n 1 momentti ja 71 b § 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1585/92) sekä 76 § 3 päivänä joulukuuta 1895 annetussa laissa,

lisätään lakiin uusi 50 a § ja lain 5 lukuun uusi 84 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Omaisuu den luovuttamisesta konkurssiin

3 §

Jos velallinen antaessaan luovutushakemuksensa ei ole ennättänyt tehdä semmoista pesäluettelo a, kuin 2 §:ssä on säädetty, liittäk öön kumminkin siihen, jos tahtoo saada hakemuksensa tutkittavaksi, ilmoituksen velkojistansa ja niiden kotipaikasta postiosoitteineen; *ja määrätk öön oikeus tahi sen puheenjohtaja, kun hakemus hänelle on annettu, kohta jonkun oikeuden jäsenistä, kruunun- tahi kaupunginpalvelijan taikka muun soveliaan henkilön, viipymättä tekemään täydellisen pesänkirjoituksen, sekä pidättäk öön, kunnes se ennätetään saada valmiiksi, velallisen tietyn omaisuuden luotettavassa hoidossa.* Tässä pesänkirjoituksessa olkoon velallinen velkapää valan velvoituksella rehellisesti ilmoittamaan kaikki, mitä pesään kuuluu, niin myös antamaan kaikki muut tiedot, jotka 2 §:n mukaan ovat täydellisen pesäluettelon laatimiseen tarpeen.

3 §

Jos velallinen ei ole ehtinyt tehdä 2 §:ssä mainittua luettelo a, hänen on hakemuksessaan tai sen liitteessä ilmoitettava velkojansa ja niiden yhteystiedot. Velallisen on pesäluettelo a laadittaessa valan velvoituksin rehellisesti ilmoitettava kaikki, mitä pesään kuuluu, sekä myös muut tiedot, jotka ovat tarpeen täydellisen pesäluettelon laatimiseksi.

2 luku

Oikeudenkäymisestä sittenkuin konkurssi alkanut on

32 §

Jos velallinen tai muut velkojat kiistävät

32 §

Jos velallinen, muu velkoja tai pesänhoitaja

Voimassa oleva laki

hänen saatavansa, ei hän saa maksua pantista, ennen kuin hän on tuomioistuimessa saatavansa niin todistanut, kuin laillisesta valvomisesta on säädetty.

Ehdotus

kiistää velkojan saatavan, velkoja ei saa maksua pantista ennen kuin saatava on niin ilmoitettu ja todistettu kuin saatavien valvonnasta säädetään.

4 luku

Konkurssipesään kuuluva omaisuus

45 §

Konkurssipesään luetaan kaikki se omaisuus, mikä sinä aikana, jolloin velallien luovutushakemuksensa tuomioistuimeen antoi tahi tuomioistuin, velkojan pyynnöstä, teki päätöksen hänen omaisuutensa luovuttamisesta, oli velallisen omaa tahi ennen konkurssin loppua hänelle tulee, ja mikä laillisesti saadaan ulosmitata, sekä kaikki mitä takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain nojalla voidaan pesään takaisin saada.

45 §

Konkurssipesään luetaan kaikki se ulosmitaukelpoinen omaisuus, joka *velallisella konkurssin alkaessa* oli tai joka ennen konkurssin päättymistä velalliselle tulee, sekä kaikki mitä takaisinsaannista konkurssipesään annettujen säännösten mukaisesti voidaan saada pesään takaisin.

5 luku

Konkurssipesän hallinnosta

50 §

Jos kuulustus konkurssi-asiassa määrätään 13 §:n mukaan, ilman että tointa sitä ennen on omaisuuden hoitamisesta pidetty, sillä tapaa kuin 3, 5 ja 7 §:ssä on erinäisiä tapauksia varten säädetty; olkoon Oikeudella tahi sen puheenjohtajalla samassa valta ottaa joku sovelias mies, joka pesästä, siksi kuin kuulustus tapahtuu, pitää sitä huolta, mitä asianhaarain nähtänee vaativan.

50 §

Kun päätös konkurssiin asettamisesta tehdään, tuomioistuin määrää samalla yhden tai useamman väliaikaisen pesänhoitajan. Väliaikaisen pesänhoitajan on oltava täysivaltainen ja rehelliseksi tunnettu henkilö. Hänen tulee olla tehtävään kykenevä ja sopiva. Hän ei saa olla velalliseen sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai kykyään hoitaa asianmukaisesti tehtävänsä. Ennen pesänhoitajan määräämistä tuomioistuin voi harkintansa mukaan kuulla velkojia ja pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä.

Väliaikaisen pesänhoitajan tulee ottaa pesän asiakirjat ja omaisuus hoitoonsa, laatia luettelo pesän varoista ja veloista sekä ryhtyä muihin tehtävän edellyttämiin toimiin.

Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään työn vaativuuteen, tehtyyn työhön ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkio. Väliaikaisella pesänhoitajalla on myös oikeus saada korvaus hänelle aiheutuneista, tehtävän kannalta tarpeellisista kustannuksista. Jos konkurssi määrätään raukeamaan, maksuvelvollinen on velallinen. Tuomioistuin vahvistaa täl-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

löin väliaikaisen pesänhoitajan tai velallisen vaatimuksesta läsnä olevaa toista osapuolta kuultuaan palkkion ja korvauksen määrän. Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus pidättää konkurssin raukeamisen varalta tarpeellinen määrä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamista varten.

Tuomioistuimien voi väliaikaista pesänhoitajaa ja harkintansa mukaan velkojia kuultuaan vapauttaa väliaikaisen pesänhoitajan tehtävästään, jos hän laiminlyö tehtäviään tai siihen on muu painava syy.

50 a §

Väliaikainen pesänhoitaja voi myydä velallista ja suurimpia velkojia kuultuaan konkurssipesään kuuluvaa irtainta omaisuutta siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä tappioiden välttämiseksi taikka konkurssipesän hallinnosta tai hoidosta aiheutuvien kustannusten maksamiseksi.

56 §

Älköön velallisen kiinteää omaisuutta ennen paikalletulo-päivää myytäkö, ellei niin ole, että se ennen konkurssin alkua on ulosotettu ja myyntipäivä sille määrätty, niinkuin 10 §:ssä sanotaan.

(Kumotaan)

58 §

Jos velallisen pesässä on semmoista kalua tai tavaraa, joka on pahentumisen tahi pikaisen hävityksen tahi äkillisen arvovähentymisen alaista, taikka vaatii ylen kallista hoitoa; olkoon uskotuilla miehillä, sittenkuin velallisen lausuntoa on kysytty, valta myyttää tämä omaisuus, joko julkisella huutokaupalla, taikka vähitellen, sen mukaan kuin konkurssipesälle edullisimmaksi katsotaan. Jos myönti tapahtuu vähitellen, tulee asian-ymmärtävien miesten arvata se omaisuus.

Jos pesään tämän myymisen kautta kertyvät rahat ja muut varansa eivät riitä välttämättömiin maksoihin omaisuuden hoidosta ja hallinnosta ynnä muihin kustannuksiin, jotka ennen paikalletulopäivää ovat pesästä maksettavat, älköön uskottujen miesten olko kielletty semmoista tarvetta varten huutokaupalla myydä muutakin irtainta tavaraa.

Muissa kuin yllämainituissa tapauksissa älköön velallisen luovutettua irtainta tavaraa ennen paikalletulopäivää myytäkö, jos velallinen luulee voivansa sovinnon kautta velkojain

58 §

Uskotulla miehellä on samanlainen oikeus kuin toimitsijamiehellä myydä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta.

Jos velallinen on valittanut konkurssiin asetamista koskevasta päätöksestä, ylempi tuomioistuin voi velallisen vaatimuksesta kieltää uskotua miestä tai toimitsijamiestä myymästä omaisuutta enempää kuin 50 a §:n mukaan on tarpeen tai antaa muita omaisuuden myyntiä rajoittavia määräyksiä, kunnes toisin määrätään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kanssa jälleen päästä pesänsä haltijaksi ja siitä uskotuille miehille toteensaatavasti ilmoittaa.

71 §

71 §

Kiinteätä omaisuutta älköön myytävä muulla tavalla kuin julkisella huutokaupalla, elleivät kaikki kokouksessa läsnäolevat velkojat ja velallinen sitä myönnä; ja pysytettäköön pantti- ja muu kiinteistön vastattava oikeus sekä niitä parempietuuskainen oikeus ulostekoon ja palkkamäärään myytävänä aina voimassansa. Jos toimitsijat mieluummin tahtovat saada kiinteistön myydyksi ulosottomoimin, kääntykööt sitä varten asianomaisen ulosottomiehen puoleen, jonka tehtävänä on ulosmitata kiinteistö, niinkuin tuomioon perustuvasta ulosmittauksesta on säädetty; ja noudatettakoon siinä tapauksessa muutoinkin mitä ulosottolaissa säädetään kiinteän omaisuuden myymisestä ja siitä saadun kauppahinnan jakamisesta.

Irtain omaisuus on myytävä julkisella huutokaupalla, jolleivät kaikki kokouksessa läsnä olevat velkojat velallisen suostumuksella toisin päättä. Kuitenkin saadaan elinkeinotoiminnassa käytettävä irtain omaisuus myydä muulla tavoin, jollei 71 a §:stä muuta johdu, jos ne velkojat, joiden saamisista on yhteensä enemmän kuin puolet, katsovat sen voivan tällä tavoin edullisimmin tapahtua.

Laivaa tahi laivassa olevaa tavaraa älkööt toimitsijat myykö muulla tavalla kuin säilyttäen sen pantti- ja etuoikeuden, joka siihen merilain mukaan ehkä on voimassa; elleivät toimitsijat sitä tahdo, pyytäkööt laivan tahi tavaran myymistä siinä järjestyksessä kuin ulosottolaki säättää.

71 a §

Jos velallisyriityksen liiketoiminta tai varallisuus tai osa niistä on tarkoitus luovuttaa toiminnallisena kokonaisuutena sellaiselle luovutuksensaajalle, joka tai jonka omistaja on 2 momentissa tarkoitettussa läheisyysuhteessa velalliseen, velallisyriityksen omistajaan tai velkojaan, päätös luovutuksesta edellyttää, *jollei 71 §:n 2 momentista johdu muuta*, että sitä kannattavat sekä ne velkojat, joiden saatavia on enemmän kuin puolet panttioikeuden tai muun perusteen nojalla etuoikeutetuista saatavista, että ne velkojat, joiden saatavia on

Konkurssipesän on myytävä konkurssipesään kuuluva omaisuus pesän kannalta edullisimmalla tavalla.

Myytävänä kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annetussa asetuksessa tarkoitettua omaisuutta, rekisteröityä alusta tai ilma-alusta taikka autoa tai muuta autokiinnityslain (810/72) mukaista kiinnityksen kohdetta on pysytettävä voimassa panttioikeus ja muu oikeus, josta sellainen omaisuus vastaa. Pesänhoitaja voi antaa sellaisen omaisuuden myytäväksi ulosottolaissa säädettyssä järjestyksessä.

Muun kuin 2 momentissa tarkoitettujen irtaimen pantin myynnistä säädetään 76 §:ssä.

71 a §

Jos velallisyriityksen liiketoiminta tai varallisuus tai osa niistä on tarkoitus luovuttaa toiminnallisena kokonaisuutena sellaiselle luovutuksensaajalle, joka tai jonka omistaja on 2 momentissa tarkoitettussa läheisyysuhteessa velalliseen, velallisyriityksen omistajaan tai velkojaan, päätös luovutuksesta edellyttää, että sitä kannattavat sekä ne velkojat, joiden saatavia on enemmän kuin puolet panttioikeuden tai muun perusteen nojalla etuoikeutetuista saatavista, että ne velkojat, joiden saatavia on enemmän kuin puolet muista saatavista. Saa-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

enemmän kuin puolet muista saatavista. Saatava, jonka vakuutena on pantti- tai etuoikeuden tuottava pidätysoikeus tai yrityskiinnitys velallisen omaisuuteen, katsotaan kokonaisuudessaan etuoikeutetuksi saatavaksi. Huomioon ei oteta niitä viimesijaisia saatavia, joille ei ilmeisesti tule kertymään jako-osuutta.

tava, jonka vakuutena on pantti- tai etuoikeuden tuottava pidätysoikeus tai yrityskiinnitys velallisen omaisuuteen, katsotaan kokonaisuudessaan etuoikeutetuksi saatavaksi. Huomioon ei oteta niitä viimesijaisia saatavia, joille ei ilmeisesti tule kertymään jako-osuutta.

71 b §

Velkoja, joka on lupautunut luottottamaan 71 §:n 3 momentissa tai 71 a §:ssä tarkoitettua omaisuuden hankintaa, ei saa osallistua luovutusta koskevaan päätöksentekoon, jos hänen saatavansa on etuoikeutettu panttioikeuden tai muun perusteen mukaan.

71 b §

Velkoja, joka on lupautunut luottottamaan konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hankintaa, ei saa osallistua luovutusta koskevaan päätöksentekoon, jos hänen saatavansa on etuoikeutettu panttioikeuden tai muun perusteen mukaan.

76 §

Jos velkojalla on irtainta omaisuutta panttina tai muuten panttioikeuden nojalla hallussansa; pitääköön velkoja itse tointa siitä, että pantti tulee julkisella huutokaupalla myydyksi, elleivät uskotut miehet tai toimitsijat tahdo sitä lunastaa; antakoon kuitenkin heille edeltäkäs tiedon, milloin myyminen tapahtuu, ja tehköön heille tilin siitä mitä myymisen kautta on kertynyt. Jos ei velkoja tahdo toimittaa myymistä, niinkuin nyt on sanottu, pitääkööt toimitsijat siitä huolta.

76 §

Jos velkojalla on irtainta omaisuutta panttina tai muuten panttioikeuden nojalla hallussaan, velkojan on itse huolehdittava pantin myymisestä, jollei konkurssipesä sitä lunasta. Velkojan on annettava pesänhoitajille riittävän ajoissa tieto pantin myynnistä. Panttia myytäessä on otettava huomioon myös konkurssipesän edut. Jos velkoja ei tahdo toimittaa myymistä, konkurssipesä voi huolehtia siitä. *Konkurssipesä voi toimittaa myynnin kuitenkin vain, jos velkoja saa siten täyden maksun saatavastaan.*

Velkojan on annettava pesänhoitajille tilitys myynnistä ja myyntihinnan käyttämisestä sekä luovutettava mahdollinen ylijäämä konkurssipesälle.

84 a §

Konkurssiassiamies seuraa ja valvoo konkurssipesien hallintoa siten kuin siitä erikseen säädetään.

7 luku

Kuinka konkurssi on lopetettava, niin myös tilinteosta ja jako-osuudesta

98 §

Konkurssi katsotaan loppuneeksi, kun Alioikeuden tuomio asiassa annetaan, *saakoonpa se laillisen voiman taikka ei*. Tuomio on toimitsijamiesten huolenpidon kautta pidettävä saatavilla niille asianomistajille, jotka siitä haluavat tietoa saada. Jos sitä vastaan vedotaan,

98 §

Konkurssi katsotaan päättyneeksi, kun alioikeuden tuomio annetaan.

Pesänhoitajan on pidettävä tuomio asianosais-ten saatavilla.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

olkoon Oikeus tahi sen puheenjohtaja velvollinen kaikki asiassa syntyneet asiakirjat Hovioikeuteen lähettämään kolmea viikkoa ennen kuin riitaveljein on sinne saapuville tultava. Jos veto ajetaan Hovioikeudessa, pitää asia heti arvalla määrättämän tutkittavaksi ja niin pian kuin mahdollista on päätettäväksi esiin otettaman, olkoonpa vetoajan vastuspuolet saapuville tulleet taikka ei, ja on tuomio siinä viimeistäänkin kaksi kuukautta kirjevaihdon päättymisen jälkeen annettava.

99 §

Älköön korkeammassa Oikeudessa muut todistukset konkurssi-asiassa kelvatko, kuin ne, jotka ensimmäisessä Oikeudessa ovat laillisella ajalla esiin tuodut, ellei korkeampi Oikeus tutki että velkojan anomus ajan saamisesta todistusten hankkimiseen on ilman syyttä tullut kielletyksi, taikka hänelle sitä varten myönnettyä odotusaikaa ei ole tarpeeksi ollut. Jos tuomio on rakennettu perustuksille, joita ei velallinen tahi velkoja ole kirjevaihdon aikana esittänyt, niin saakoon myös tyytymätön niiden kumoamiseksi tuoda uusia todistuksia.

99 §

Muutosta tuomioon haetaan hovioikeudelta valittamalla oikeudenkäymiskaaren 25 luvussa säädetyssä järjestyksessä.

8 luku

Yleisiä määräyksiä

114 §

Kaikki kirjoitukset ja asiakirjat konkurssi-asioissa ovat kaksinaisina annettava sisään, olkoonpa se Oikeudelle tahi sen puheenjohtajalle. Jos joku sen laiminlyö, maksakoon sen tahi niiden asiakirjain kopiasta lunastuksen, joita ei niin ole sisään annettu.

(Kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 _____*

Siiitä poiketen, mitä 105 ja 106 §:ssä säädetään, toimitsijamiehellä ei ole vuoden 1998 loppuun asti velvollisuutta toimittaa tuomioistuimelle tietoja konkurssipesän lopullisesta selvityksestä.